

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO - SPRÁVNÍ
KATEDRA VEŘEJNÉ SPRÁVY A PRÁVA**

**OCHRANA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE
V ČESKÉ REPUBLICE**

Bakalářská práce

AUTOR PRÁCE: Hana Lánová

VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. Josef Sedláček

2006

**UNIVERSITY OF PARDUBICE
FACULTY OF ECONOMIC AND ADMINISTRATION
DEPARTMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION AND LAW**

**ECONOMIC COMPETITION
PROTECTION IN THE CZECH
REPUBLIC**

Bachelor work

AUTHOR: Hana Lánová

SUPERVISOR: Josef Sedláček

2006

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 9. května 2006

Hana Lánová

Děkuji především panu Mgr. Josefu Sedláčkovi za odborné konzultace, připomínky a pomoc při zpracování daného tématu a cenné informace v problematice právní úpravy ochrany hospodářské soutěže. Rovněž děkuji všem, kteří poskytnutím potřebných informací a literatury přispěli k napsání mé bakalářské práce.

SOUHRN

Tato bakalářská práce přibližuje problematiku Ochrany hospodářské soutěže. Vzhledem k tomu, že toto téma se vyskytuje ve více právních předpisech, pokusila jsem se ve své práci své poznatky sjednotit. Zaměřila jsem se na tři velké okruhy, a to na obecnou charakteristiku hospodářské soutěže, dále na ochranu hospodářské soutěže v České republice dle platného zákona o ochraně hospodářské soutěže a nakonec srovnávám dělbu kompetencí mezi institucemi Evropské unie, zejména Evropskou komisí, a Úřadem pro hospodářskou soutěž.

Cílem mé práce je vysvětlit základní pojmy ochrany hospodářské soutěže, vytvořit stručný přehled historie a filozofických směrů, podrobněji popsat zákon na ochranu hospodářské soutěže, a to především dohody narušující soutěž, zneužití dominantního postavení, spojování soutěžitelů a fungování Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Na závěr bych Vám chtěla přiblížit součinnost Evropské komise ve věcech ochrany hospodářské soutěže v České republice.

SUMMARY

This First Degree Thesis approaches the problems of Economic Competition Protection. Since this topic appears in more laws, I have tried to unify my pieces of knowledge in my work. I have focused on three main issues – on general characteristics of economic competition, on protection of economic competition in the Czech Republic pursuant to the applicable Law and at the end I have compared the division of competencies between the EU institutions, namely European Committee and the Office for Protection of Competition.

The aim of my thesis was to explain the basic concepts of protection of economic competition, to write a brief history and philosophies, to describe in more details the Law for protection of competition; first of all the agreements breaking the competition, misuse of monopoly, merges of competitors and the operation of the Office for Protection of Competition. Last but not least I would want to adumbrate to you the coaction of European Committee in the matters of protection of economic competition in the Czech Republic.

OBSAH

Seznam použitých zkratk	str. 4
Seznam tabulek	str. 5
Seznam grafů	str. 6
Seznam obrázků	str. 7
Seznam příloh	str. 8
Úvod	str. 9
1 Obecně k problematice hospodářské soutěže	str. 10
1.1 Pojmy	str. 11
1.2 Historie vzniku ochrany hospodářské soutěže	str. 13
1.3 Koncepce hospodářské soutěže	str. 15
1.3.1 Klasický liberalismus a svobodná soutěž	str. 15
1.3.2 Ordoliberalismus	str. 15
1.3.3 Nová klasická škola	str. 16
1.3.4 Chicagská škola	str. 16
1.3.5 Škola optimální intenzity soutěže	str. 17
1.4 Cíle, nástroje a nositelé ochrany hospodářské soutěže	str. 17
1.4.1 Cíle	str. 17
1.4.2 Nástroje	str. 18
1.4.3 Nositelé	str. 18
2 Ochrana hospodářské soutěže podle vnitrostátních předpisů	str. 19
2.1 Úvodní ustanovení	str. 19
2.2 Dohody narušující soutěž	str. 19
2.2.1 Druhy kartelových dohod	str. 22
2.2.2 Dohody vyjmuté ze zákazu	str. 24
2.2.3 Řízení úřadu ve smyslu dohod narušujících soutěž	str. 25
2.3 Dominantní postavení na trhu a jeho zneužívání	str. 26
2.3.1 Existence dominantního postavení	str. 29
2.3.2 Řízení o zneužití dominantního postavení	str. 32

2.4 Dohody o sloučení podniku (fúze)	str. 32
2.4.1 Výpočet obratu	str. 35
2.4.2 Zahájení řízení	str. 36
2.4.3 Rozhodnutí o povolení spojení	str. 37
2.4.4 Posuzování spojení	str. 37
2.4.5 Odklad uskutečňování spojení	str. 38
2.4.6 Zrušení rozhodnutí o povolení spojení	str. 38
2.5 Úřad	str. 38
2.5.1 Leniency program	str. 40
2.5.2 Schválené rozpočty v letech 1996–2006	str. 41
2.5.3 Veřejná podpora	str. 41
2.5.4 Zadávání veřejných zakázek	str. 44
2.6 Řízení u Úřadu	str. 46
2.7 Opatření a pokuty k nápravě	str. 47
2.8 Povinnost mlčenlivosti a zachování obchodního tajemství	str. 49
2.9 Společná, zmocňovací, přechodná a zrušovací ustanovení	str. 49
3 Mezinárodní aspekty ochrany hospodářské soutěže v České republice	str. 51
3.1 Spolupráce s orgány Evropské unie	str. 52
3.1.1 Evropská soutěžní síť ECN	str. 52
3.1.2 Informovanost v rámci soutěžní sítě	str. 53
3.1.3 Vyžádání informací od podniků či sdružení podniků	str. 54
3.1.4 Poskytnutí asistence při šetření Komise a ostatních úřadů	str. 55
3.1.5 Šetření v soukromých objektech	str. 56
3.1.6 Poradní výbor pro restriktivní praktiky....	str. 57
3.1.7 Spolupráce s vnitrostátními soudy	str. 58
3.1.8 Spolupráce s Komisí při šetření spojování soutěžitelů	str. 58
3.1.9 Změny vyšetřovacích oprávnění ÚOHS	str. 60
3.1.10 Neformální spolupráce	str. 61
Závěr	str. 62
Seznam použité literatury	str. 63

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- tzn. – to znamená
- např. – například
- aj. – a jiné
- apod. – a podobně
- čl. – článek
- odst. – odstavec
- EU – Evropská unie
- ÚOHS – Úřad na ochranu hospodářské soutěže
- ZOHS – zákon o ochraně hospodářské soutěže
- Obch. z. – Obchodní zákoník
- KMV – Karlovarské minerální vody
- ES – Evropské společenství

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Schválené rozpočty v letech 1996 – 2006	str. 41
Tabulka 2: Počet správních řízení ÚOHS v letech 2000-2004	str. 47
Tabulka 3: Přehled významných případů řešených ÚOHS	str. 48
Tabulka 4: Celková výše pokut udělená Úřadem	str. 49

SEZNAM GRAFŮ

Graf1: Dohody narušující soutěž - počet správních řízení	str. 20
Graf 2: Zneužití dominantního postavení - počet správních řízení	str. 28
Graf 3: Možné situace soutěžitelů	str. 31
Graf 4: Fúze - počet správních řízení	str. 34
Graf 5: Správní řízení ÚOHS v letech 2000-2004	str. 47

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Dělení dohod narušujících soutěž	str. 21
Obrázek 2: Hlavní trhy, u kterých Úřad spatřoval absenci férové soutěže	str. 39

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Organizační struktura Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Příloha č. 2: Rozpočet kapitoly 353 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v roce 2006

Příloha č. 3: Sazebník úhrad

Příloha č. 4: Smlouvy o založení Evropského společenství

ÚVOD

Téma bakalářské práce „Ochrana hospodářské soutěže“ jsem si vybrala zejména proto, že mě velice zaujala nová právní úprava této problematiky a také proto, že se hospodářská soutěž dotýká každého z nás, přinejmenším člověka jako spotřebitele nebo člověka jako podnikatele.

Ve své práci se zabývám především nedovoleným omezováním hospodářské soutěže, protože zejména ta se stala předmětem právní úpravy po vstupu České republiky do Evropské unie. Cílem této úpravy je odstraňování překážek obchodu na trzích, posilovat jednotný trh a uplatňovat principy volné tržní ekonomiky.

Toto téma je poměrně rozsáhlé, ale přesto nebyla zpracována taková publikace, která by postihovala celou problematiku tématu.

Ochrana hospodářské soutěže se vyskytuje ve více právních předpisech, proto cílem mé bakalářské práce je popsat danou problematiku a sjednotit poznatky do jedné knihy. Nejdříve bych chtěla vysvětlit obecně, co pojem „hospodářská soutěž“ znamená včetně historického vývoje a filozofických směrů. Dále se zabývám ochranou hospodářské soutěže v České republice podle zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů. V této části vám přiblížím strukturu obou zákonů a zabývat se budu především dohodami narušující hospodářskou soutěž, zneužitím dominantního postavení, spojováním soutěžitelů a Úřadem pro hospodářskou soutěž. V poslední části bakalářské práce zhodnotím dělbu kompetencí mezi českými úřady a institucemi Evropské unie, zejména komunikací s Evropskou komisí.

V celé své práci se opírám o Smlouvu o založení Evropského společenství, a to zejména o články 81 a 82 Smlouvy o založení ES. Ke zpracování mé práce jsem využila nejen dva výše zmíněné zákony a Smlouvu o Evropském společenství, ale také odborné články, tiskové materiály Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, odborné publikace a další právní předpisy.

1 OBECNĚ K PROBLEMATICE HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

Hospodářská soutěž je souběžná snaha subjektů na trhu určitého druhu zboží nebo služeb s cílem dosáhnout určitých výhod před ostatními v oblasti hospodářských výsledků a jež vzájemně ovlivňují jejich hospodářskou činnost.¹

Pod soutěživostí si můžeme představit „motor“ veškerého úspěchu na trhu. Aby v tomto společenském systému nenastal chaos, je nutné soutěžení na trhu kontrolovat a případně nepřijatelné soutěžní chování tretat. Proto tedy existují instituce, které zabezpečují a koordinují dobře fungující hospodářskou soutěž.

Hospodářská soutěž zajišťuje co nejdokonalejší podmínky pro fungování tržního mechanismu. Východiskem je poznání, že nejlepším možným řešením je vytvoření dokonale konkurenčního prostředí, tzn. jednotlivé subjekty jsou ve svém ekonomickém rozhodování nezávislé. Svoboda účastníků na trhu je tehdy, když na straně poptávky i nabídky existuje mnoho ekonomických subjektů a tehdy, neexistují - li ekonomické a administrativní bariéry vstupu na trh.

Všechny subjekty mají právo rozvíjet svou soutěžní činnost v zájmu dosažení svého hospodářského prospěchu. Subjekty mohou jednat v soutěži samostatně či v rámci nějakého seskupení či sdružení, jsou však povinny dbát právně závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí svou účast v soutěži zneužívat.

Hospodářskou soutěž nechápeme pouze jako záležitost České republiky, ale je nutno ji pojmout jako problém celosvětový. Se vstupem do Evropské unie 1.5.2004 vláda České republiky přizpůsobila zákony týkající se hospodářské soutěže právní úpravě v Evropské unii.

Pravidla hospodářské soutěže jsou v Evropské unii prováděna Evropskou komisí, orgány členských států Unie a soudy, v České republice tuto činnost provádí specializovaná nezávislá instituce – Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Rozvíjí efektivní soutěž, působí na strukturu trhu, na subjekty a jejich chování. Hospodářská soutěž podporuje inovace, omezuje výrobní náklady a zvyšuje výkonnost, což v důsledku zvyšuje konkurenceschopnost evropského hospodářství. Výhodou silné konkurence je umožnění spotřebiteli vybírat si z množství výrobků a služeb za nižší ceny a vyšší kvalitu.

¹ Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/pojem.aspx?PojemID=1127>

1.1 Pojmy

Právní předpisy hospodářské soutěže vymezují dvě základní formy zneužití. První z těchto forem se nazývá nekalá soutěž, druhou formu představuje nedovolené omezování hospodářské soutěže. Tato problematika je vymezena v právních předpisech jak vnitrostátních, tak v právních předpisech mezinárodních:

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých předpisů. Tomuto zákonu předchází zákon č. 63/1991 Sb., ale postupem času se stával zcela nevyhovujícím, proto byl nahrazen novým zákonem. Nový zákon o ochraně hospodářské soutěže se dotýká nových trendů při ochraně hospodářské soutěže, potřebě transparentního výkonu ochrany hospodářské soutěže či zajištění právní jistoty subjektů na trhu.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Zde nalezneme základní ustanovení o účasti na hospodářské soutěži, o nekalé soutěži a jejich právních prostředcích.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje trestné činy proti hospodářské kázní v oddílu druhém tohoto zákona. Zejména §127 vymezuje ochranu hospodářského styku a sankce při porušení právních předpisů, týkajících se hospodářské soutěže.

Zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti úřadu na ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon vymezuje základní působnosti úřadu včetně jeho sídla a funkce.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje úpravu soudního řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření v jiných než obchodních prostorách ve věcech ochrany hospodářské soutěže. Zákon vymezuje zvláštní typ řízení, účastenství řízení, náležitosti návrhu na udělení souhlasu, průběh řízení apod.

Smlouva o založení Evropského společenství. Pravidla hospodářské soutěže nalezneme v hlavě VI. a čl. 81 – čl. 86. V těchto ustanoveních nalezneme zákazy adresované přímo podnikům, účastníkům trhu, jsou přímo aplikovatelná a bezprostředně závazná pro všechny.

Nařízení Rady č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy. Rada přijala nařízení, které vychází ze Smlouvy Evropského společenství z čl. 81 a 82 a podrobně tyto články rozpracovala. Toto nařízení je nejdůležitější článkem snahy o modernizaci evropského soutěžního práva.

Nařízení Rady č. 139/2004 o kontrole spojování soutěžitelů. Toto nařízení vymezuje oblast působnosti, stanovuje kritéria, za kterých se nemohou soutěžitelé spojit, řízení Komise, pokuty, penále apod.

Za nekalé soutěžní jednání lze považovat jednání subjektu, který útočí na jiný konkurenční či zákaznický subjekt s cílem získat pro sebe nějakou výhodu a následně vyvolat konkurenčnímu subjektu škodu či újmu. Nekalou soutěží je zejména:

- klamavá reklama
- klamavé označení zboží a služeb
- vyvolání nebezpečí záměny
- parazitování na pověsti
- nekalosoutěžní podplácení
- zlehčování
- porušování obchodního tajemství
- ohrožování zdraví a životního prostředí²

Za nedovolené narušení hospodářské soutěže je považován útok na soutěž samotnou, která se projeví vůči jiným subjektům až následně. Spory z nekalé soutěže řeší soudy ve správních řízeních občanskoprávního charakteru na základě žalob podaných subjekty, které se nekalou soutěží cítí dotčeny.

Pravidla ochrany před nedovoleným omezováním soutěže zahrnují ochranu před zakázanými dohodami, ochranu před zneužitím dominantního postavení subjektu na trhu a před spojováním soutěžitelů. Cílem ochrany před nedovoleným narušením hospodářské soutěže je zachování funkční úrovně soutěže, potenciálního rozvoje a ochrany před nekalými praktikami. Řízení ve věcech nedovoleného narušování hospodářské soutěže provádí soutěžní úřady, které prověřují stížnosti, provádějí monitorování trhu a následně zahajují řízení.

Osoba, která se účastní hospodářské soutěže, je v České republice označována jako soutěžitel. Tato osoba vystupuje jako účastník soutěžního vztahu na trhu v rámci hospodářské soutěže. Můžeme takovéto soutěžení chápat jako „boj“ o přízeň spotřebitele, úspěšné působení na relevantním trhu, které spočívá v předstížení konkurenta.

Je velmi důležité vědět, co to relevantní trh je, protože na základě tohoto definovaného termínu se stanovuje tržní síla jednotlivého soutěžitele.

² Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, §44, odst.2

Relevantní trh je tedy trh zboží, které je z hlediska jeho charakteristiky, ceny a zamýšleného použití shodné, porovnatelné nebo vzájemně zastupitelné, a to na území, na němž jsou soutěžní podmínky dostatečně homogenní a zřetelně odlišné od sousedících území.³ Pro vymezení relevantního trhu jsou rozhodné dva faktory, subsidiarita (zaměnitelnost) zboží a území, na němž se realizuje. Zpravidla se za území relevantního trhu označuje stát. V některém případě se zohledňuje i časové omezení.

1.2 Historie vzniku ochrany hospodářské soutěže

Antimonopolní právo se začalo vyvíjet se snahou ochromit úspěšnější konkurenty. V osmdesátých letech 19. století zjistili zpracovatelé masa ve státě Missouri v USA, že nemohou konkurovat velkým firmám z Chicaga, které využívaly vynálezu chlazení a začaly přepravovat maso do vzdálenějších oblastí. Soupeř byl tehdy označen za „hovězí trust“, byl obviněn z ničení konkurence a z účtování nepřiměřeně nízkých cen. K prosazení svých cílů byla vytvořena „farmářská aliance“ a v roce 1890 v Missouri byl parlamentem vyhlášen první antimonopolní zákon. Podobná situace se odehrála i v dalších amerických státech.

V této době byl nejvýznamnější tzv. Shermanův zákon z roku 1890. Návrh zákona byl podán Johnem Shermanem z Ohia a projednáván byl na půdě Senátu. Shermanův zákon zakazuje každou smlouvu, spojení nebo tajnou úmluvu, jejichž cílem je omezení obchodu, jakoukoliv monopolizaci či pouhý pokus o ně. Porušení zákona se tehdy trestalo pokutou nebo vězením. Pokutu bylo možno uložit až do trojnásobku způsobené škody.

Na našem území byl zaveden Rakouský koaliční zákon č. 43 z roku 1870, který zakazoval úmluvy živnostníků, uzavřené s cílem zvyšovat ceny zboží v neprospěch zákazníků.

Obecnější úprava byla ale přijata až v Československé republice, zákon č. 141/1933 Sb., o kartelech a soukromých monopolech. Kartely byly povoleny tehdy, pokud byly zapsány v kartelovém rejstříku a nebyly zneužívány.

Po druhé světové válce nastoupila do vlády komunistická strana a bylo budováno plánované hospodářství a principy spolupráce socialistických organizací. To však bylo v rozporu se zásadami budování a ochrany soutěžního prostředí, tzn. soutěžní právo se po čtyři desetiletí téměř nevyvíjelo. Výsledkem socialistických ekonomik byly monopolistické podniky s minimem soukromého sektoru.

Po revoluci v roce 1989 bylo prosazeno budování tržního hospodářství v České republice, které mělo zajistit ochranu vlastnictví, podporu malého a středního podnikání či možnost

³ Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §2, odst.2

působení zahraničních subjektů a investorů na domácím trhu. Jako první opatření bylo vybudování specializované instituce, která by upravovala ochranu hospodářské soutěže. K prosazení návrhu došlo v roce 1991.

V roce 1992 bylo prosazování hospodářské soutěže svěřeno Ministerstvu pro hospodářskou soutěž, které sídlilo v Brně. Těžištěm činnosti ministerstva byla aktivní účast na privatizaci a restrukturalizaci, mělo postupovat proti zneužívání dominantního postavení a kartelovým dohodám.

Proces privatizace byl spojen s dvěma vlnami kupónové privatizace, jejímž účelem bylo rychle převést státní podniky do vlastnictví soukromých osob. Představovala příležitost pro tvorbu a rozvoj konkurenčního prostředí.

V roce 1996 bylo Ministerstvo pro hospodářskou soutěž přeměněno na Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, který byl zcela nezávislý na vládě, ale působil jako ústřední státní orgán. V čele ÚOHS stojí předseda (dnes Ing. Martin Pecina, MBA). Činností ÚOHS bylo odhalování, šetření a trestání kartelových dohod a zneužití dominantního postavení na trhu. Tato forma Úřadu měla ale určité nedostatky a neshodovala se s činností a legislativou evropských států. Až v roce 2001 byly tyto nedostatky odstraněny.

Ochrana před protisoutěžním jednáním ale nebyla jediná činnost Úřadu. Už Ministerstvo pro hospodářskou soutěž bylo zodpovědné za dohled nad zadáváním veřejných zakázek a nad poskytováním veřejných podpor v České republice, tedy dodržování závazných pravidel při nákupu zboží, služeb a stavebních prací. Do roku 2004 ÚOHS ještě dohlížel na dodržování poskytování státní pomoci neslučitelné s evropským právem. Po vstupu České republiky do EU působí ÚOHS navíc v oblasti monitoringu poskytování veřejných podpor a aktivní asistence tuzemským subjektům při aplikaci evropského práva veřejných podpor.

Dnes, po vstupu do Evropské unie, plní Úřad úkoly v mezinárodním kontextu, protože ekonomika každého státu musí obstát v mezinárodní konkurenci. V současné době se formuje spolupráce s Evropskou komisí a ta je spojená s aplikací evropského soutěžního práva. Do budoucna by se měla zlepšovat reakce na soutěžní trendy a zkvalitnění soutěžních analýz. Další prioritou by mělo být zapojení soukromého sektoru do vymáhání soutěžního práva, aby se zvýšil počet odhalených případů.

1.3 Koncepce hospodářské soutěže

1.3.1 Klasický liberalismus a svobodná soutěž

Filozofii individuálních práv, svobodných trhů a omezené vlády, tedy filozofii Johna Locka, Adama Smitha a Thomase Jeffersona, označujeme jako klasický liberalismus.

Klasická ekonomická škola vychází z teorie, že národní hospodářství má přirozený řád, pořádek a zákony, které se neodvíjí od rozhodování mikroekonomických subjektů. Představitelé tohoto směru tvrdili, že trh se nedá ovlivnit pouze jedním subjektem, tedy popírali monopolistické postavení firmy⁴ na trhu. Výrobky a služby se vyrábějí s nejnižšími náklady, při plném využití výrobních zdrojů a pouze ty, které někdo účinně požaduje. Svobodná soutěž by měla poskytovat maximální efektivnost a kontrolu hospodářské moci. Tato kontrola by se měla uskutečňovat bez pomoci státu a stát by měl zajistit pouze účinný právní systém a systém svobody a samostatnosti s absencí státních zásahů do ekonomiky. Klasikové preferovali názor, že tržní podíl každého subjektu je dán jeho vlastní aktivitou a schopnostmi a je vítězem v konkurenčním boji.

1.3.2 Ordoliberalismus

Německý ordoliberalismus vzniká ve 30. letech a váže se k freiburské škole, která položila základy svobody a zabránění zneužití státní moci prostřednictvím řádu. Smysl ordoliberalismu spočívá v myšlence, že existuje podstatná vazba a podmíněnost mezi hospodářským řádem a právním řádem. Z této myšlenky vyplýval názor na hospodářskou politiku státu a fungování všeobecných rámcových podmínek pro fungování tržní ekonomiky. Mezi hlavní představitele patří např. Walter Eucken, Wilhelm Röpke, Ludwig Eduard, Karl Schiller a Alfred Miller Armack.

Tato koncepce nepochybně stojí na filozofii liberalismu. Ordoliberalismus se stal východiskem praktické hospodářsko – politické doktríny, tzv. sociálně tržního hospodářství. Doktrína byla velice úspěšná při obnově hospodářství v poválečném Německu. Koncepci zastávají němečtí a švýcarští neoliberalové.

Toto hospodářství umožňuje tržním subjektům svobodnou volbu, ale v určitém prostoru a za existence institucionální struktury. Je vyžadován silný stát, který bude plně dohlížet

⁴ Jde o tržní strukturu s jediným subjektem na straně nabídky, tzn. jeden dodavatel daného statku, k němuž neexistují blízké substituty

na hospodářskou politiku. Ten by měl zasahovat proti jakýmkoliv dohodám omezující soutěž, monopolnímu postavení a celý systém by měl fungovat na systému dokonalé konkurence.

1.3.3 Nová klasická škola

Nová klasická škola také zaujala odmítavý postoj ke státním zásahům do tržní ekonomiky z důvodu nestability trhů spojené s iracionálním chováním. Názor představitelů této školy spočívá v tom, že stát nemůže disponovat lepšími informacemi, než mají jiné hospodářské subjekty, a tak i aktivní politika státu působí negativně. Stát by měl pouze vytvářet stabilní neměnný rámec pro fungování tržního mechanismu a platný legislativní rámec pro politiku hospodářské soutěže pomocí zákazů a „mantinelů“ chování.

1.3.4 Chicagská škola

Chicagská škola se váže k Univerzitě v Chicagu počátkem 30. let. Zakladatelem byl Frank Knight, který obhajoval neoklasicismus⁵ spojený s keynesiánstvím⁶. Skutečný rozvoj této školy je ale spojován až s Miltonem Friedmanem. Tato teorie se dělí do několika etap:

- počátky – J. Laurence Laughlin, Jakob Viner, Mitchell, J. M. Clark
- stará chicagská škola – Frank Knight, Oskar Lange
- mladší chicagská škola – Friedman, Stigler a jeho žáci
- odnože - monetarismus, public choice⁷ atd.

Základní charakteristikou spojující stoupence chicagské školy je důvěra v autoregulační schopnost svobodných trhů. Jejich liberální myšlení je orientováno na snahu minimalizovat úlohu státu v ekonomice. Právě z myšlenek ekonomů chicagské školy vychází většina myšlenkových proudů konzervativní ekonomie, která v 70. letech převzala úlohu vedoucího paradigmatu.⁸

Pro chicagskou školu je typická minimalizace státních zásahů do ekonomiky a zjednodušování analýzy trhu na extrémní modely dokonalé konkurence nebo monopolu. Tato koncepce neusilovala o vytvoření co nejdokonalejší konkurence, ale jen o takový její stupeň, který je nejefektivnější z hlediska nákladů nutných k jeho dosažení. Náklady jsou tvořeny zejména náklady na informace, národohospodářské náklady ze ztracených úspor z rozsahu

⁵ Neoklasicismus = ekonomický konzervativní směr po 2. světové válce

⁶ Keynesiánství = ekonomický směr založený britským ekonomem Johnem Maynardem Keynesem, který je zaměřen na stabilizační hospodářskou politiku

⁷ Public choice = veřejná volba

⁸ Paradigma = příklad, vzor, typ

nabídek, alternativní náklady omezené svobody a náklady na prosazení. Vstup státu do odvětví je naprosto vyloučen, považuje za neúnosné ovlivňování přirozeného fungování trhu. Antitrustová politika je tedy využívána zcela výjimečně, a to především tehdy, pokud dochází k monopolizaci výrobních faktorů. Jako největší zlo vidí cenové dohody. V této koncepci je důležité klást důraz na vlastní cenový mechanismus.

1.3.5 Škola optimální intenzity soutěže

Koncepce optimální intenzity soutěže vychází z předpokladu dokonalé konkurence, ale zároveň považuje dokonalou konkurenci za extrémní případ a tvrdí, že nemůže být funkční z národohospodářského pohledu. Optimální intenzity konkurence bude dosaženo při vyšší koncentraci výroby, než je to u dokonalé konkurence. Jedná se o dokonalou konkurenci, ale s jistým stupněm konkurence nedokonalé.

Cílem mělo být vytvoření optimální intenzity soutěže s přesně definovanými požadavky. Představitelé této koncepce doporučovali široký oligopol s mírnou diferenciací⁹ produktu, protože kartelizace nemá dlouhé trvání a brzo se rozpadá. Stát k dosažení a udržení tohoto ideálního stavu může použít i rozbíjení příliš úzkého oligopolu či podporu homogenizace příliš diferencovaných produktů.

Tato koncepce je reprezentovaná E. Kantzenbachem.

1.4 Cíle, nástroje a nositelé ochrany hospodářské soutěže

1.4.1 Cíle

Za základní cíl považuje hospodářská soutěž podporu konkurence a s ní vytváření legislativního rámce pro zajištění tohoto cíle. Prvořadým cílem je institucionální ochrana hospodářské soutěže, zprostředkovaně pak ochrana spotřebitele a malých a středních podnikatelů.

Dalším důležitým cílem je jednota vnitřního trhu a zajistit fungování soutěže po celé EU. Tento úkol vychází ze skutečnosti, že k uspokojivému fungování trhu nestačí odstranit překážky volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu, ale je nutné zamezit praktikám narušujícím rovnost podmínek vzájemného obchodu. Bez existence evropské soutěžní politiky by mohla nastat nežádoucí a navíc právně nepostihnutelná situace, kdy by si aktéři v rámci určitých

⁹ Struktura trhu charakteristická malým počtem prodávajících s malou různorodostí produktu

odvětví rozdělili evropský trh podle národního klíče. Myšlenka vnitřního trhu se všemi jeho přednostmi by tak přišla vniveč.¹⁰

1.4.2 Nástroje

Za nástroje politiky hospodářské soutěže můžeme označit veškeré legislativní normy, které se dotýkají samotné hospodářské soutěže, a to jak česká, tak evropská legislativa. Za nástroje jsou také považovány všechny úkony orgánů a institucí k tomu oprávněných, které jednají dle platné legislativy.

1.4.3 Nositelé

Jako nositele politiky hospodářské soutěže označujeme orgány, které právní normy, týkající se hospodářské soutěže, uplatňují ve své činnosti a kontrolují či prosazují jejich dodržování a postihují sankcemi jejich nedodržování.

V České republice tuto funkci koná Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, v EU Evropská komise. Tyto orgány by měly vykazovat nezávislost na vládních úřadech z důvodu rozporu s momentálními zájmy vlády. Mezi pravomoci nositelů ochrany hospodářské soutěže patří:

- schvalovat dohody mezi soutěžícími podniky a spojování soutěžitelů a přezkoumávat monopolní nebo dominantní postavení podniků
- rozhodovat o povolení výjimek ze zákonného zákazu a stanovovat podmínky pro povolení výjimek
- zakázat plnění dohod a fúzí, zneužívání dominantního postavení na trhu
- ukládat povinnost k nápravě a stanovit k ní přiměřenou lhůtu
- vydávat rozhodnutí o tom, zda má určité jednání povahu zneužití monopolního či dominantního postavení podniku na trhu a vydávat předběžná opatření,
- ukládat subjektům peněžité pokuty za porušení povinností stanovených zákonem¹¹

¹⁰ Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanky/politiky-eu/evropska-soutezni-politika/1000521/6071/?fornewsid=6071#cite>

¹¹ Slaný, A. a kol., - Makroekonomická analýza a hospodářská politika, C. H. Beck 2003, vyd. první, Praha, ISBN 80-7179-738-3, s. 190-191

2 Ochrana hospodářské soutěže podle vnitrostátních předpisů

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, spadá do oblasti veřejného práva, ale promítají se do něj i soukromoprávní styky. V soukromém právu se vyskytuje omezování hospodářské soutěže, např. v majetkové sféře a negativně se promítá do soutěžní pozice.

Zákon se člení do čtyř částí, do deseti hlav a do 31 paragrafů.

2.1 Úvodní ustanovení

Tento zákon upravuje ochranu hospodářské soutěže na trhu výrobků a služeb proti jejímu vyloučení, omezení, jinému narušení nebo ohrožení:

- dohodami soutěžitelů
- zneužitím dominantního postavení soutěžitelů
- spojením soutěžitelů¹²

Základem komunitárního práva proti omezování hospodářské soutěže je Smlouva o založení Evropského společenství, zejména její čl. 81 – čl. 86. Především čl. 81 a 82 Smlouvy o založení ES (kartelové dohody a zákaz zneužití dominantního postavení) se aplikují na činnosti orgánů ČR a jejich součinnost s Evropskou komisí.

Zákon se uplatňuje na všechny občany České republiky, na jednání soutěžitelů v cizině, pokud by došlo k narušení hospodářské soutěže na našem území.

Zákon se však nevztahuje na jednání soutěžitelů v oblasti výroby zemědělských produktů a obchodu s nimi či jednání, které je porušení povinnosti stanovené zákonem o elektronických komunikacích.

2.2 Dohody narušující soutěž

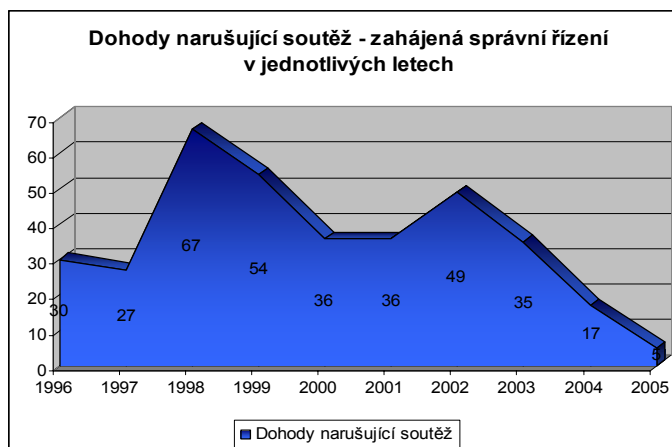
Podniky, aby dosáhly úspěchu, předpokládaného zisku a omezení konkurence se často uchylují ke vzájemné spolupráci. Tato spolupráce může být zjevná, tzn. kartel, nebo skrytá, tzn. tichá dohoda. Kartelová dohoda představuje jakoukoliv ústní či písemnou dohodu mezi

¹² Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §1, odst.1

soutěžiteli, která nemusí vycházet z obchodního práva. Aby nedocházelo k narušování hospodářské soutěže v odvětví, jsou kartelové dohody ve všech vyspělých ekonomikách zakázány a smluvené dohody jsou neplatné. Cílem kartelů je vyloučení konkurence mezi podniky či organizacemi, ale jejich právní a organizační samostatnost zůstává zachována. Velký sklon k uzavírání kartelových dohod se vyskytuje na oligopolních trzích. Jako příklad bych mohla uvést trh s pohonnými hmotami.

Úřad na ochranu hospodářské soutěže v roce 2002 udělil několika distributorům pohonných hmot (Benzina a.s., Shell Czech republic a.s., OMV Česká republika s.r.o., Aral ČR a.s., ConocoPhillips Czech republic s.r.o., Agip Praha a.s.) rekordní pokutu za nezákonné sladování cen, tzn. společnosti určovaly ve vzájemné shodě (§ 3, odst. 1 ZOHS) prodejní ceny automobilového benzínu Natural 95 u svých čerpacích stanic. Během 36 hodin zvýšily společně cenu benzínu Natural 95 o 1Kč/l a vzájemně tak vyloučily působení konkurenčního prostředí. Pro zvýšení prodejních cen automobilového benzínu však na trhu neexistoval důvod.

ÚOHS se zabýval újmou, jež byla způsobena spotřebitelům, přičemž se zpracoval odhad výnosu. Pokuta dosáhla výše 313 mil. Kč, mezi jednotlivé firmy byla rozdělena podle výše obrátu.¹³

Graf2: Dohody narušující soutěž - počet správních řízení

Zdroj: <http://www.compet.cz> (informační listy z roku 2006)

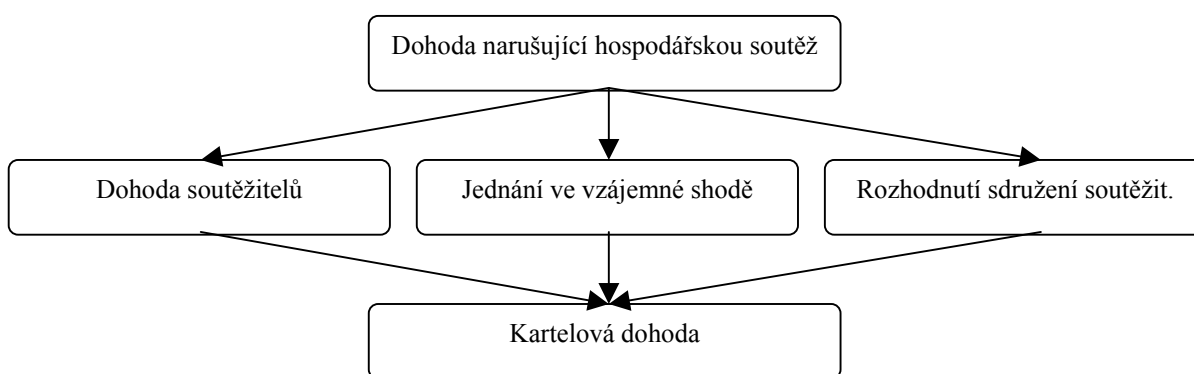
Nebezpečí kartelizace může spočívat v tom, že se skrytě může vytvářet monopol s negativními důsledky. Jako kartelovou dohodu můžeme také chápat informovanost mezi společnostmi o podnikatelských záměrech, strategiích, technologiích, tzv. paralelnímu jednání.

K pozitivním dohodám naopak patří franšízové dohody. Franchisor poskytuje franchisantovi podrobně popsany obchodní model, který spočívá v licenci k ochranným

¹³ Dostupné z: <http://www.energetik.cz>, Výroční zpráva ÚOHS z roku 2002

známkám, užitným a průmyslovým vzorům, značce, logu či know – how. Takto vytvořené dohody umožňují lepší distribuci, zajištění služeb a zvýšení konkurence mezi jednotlivými značkami na relevantním trhu.

Jednáním, které je podle generální klauzule¹⁴ proti dohodám narušujícím hospodářskou soutěž považováno za zakázanou dohodu, může být dohoda soutěžitelů, jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě a rozhodnutí sdružení soutěžitelů.

15

Obrázek 1: Dělení dohod narušujících soutěž

Dohoda soutěžitelů (= dohoda mezi podniky) je dvoustranná či vícestranná vzájemná vůle podniků. Tato dohoda má protisoutěžní charakter a může se jednat také o rámcovou smlouvu. Forma může být písemná, ústní, ale také konkludentní¹⁶. Základním znakem je koordinovaný postup, který narušuje chod hospodářské soutěže, kooperaci soutěžitelů.

Rozhodnutí sdružení soutěžitelů může být přímo či nepřímo adresováno účastníkům sdružení. Může mít charakter doporučení, či příkazu. Jako doporučení může být např. doporučení cenových limitů.

Jednání ve shodě spočívá ve srozumění. Jsou to jednání, která jsou projevem spolupráce a součinnosti. Jde o přizpůsobení jednoho podniku přáním podniku jiného.

Kartely, které by mohly ovlivnit domácí i mezinárodní obchod a které by mohly vést k narušení hospodářské soutěže na společném trhu, jsou zejména ty, které:

¹⁴ Generální klauzule jsou obsaženy v čl. 81 odst. Smlouvy ES na komunitární úrovni, § 3 ZOHS

¹⁵ Raus, D., Neruda, R. Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU. 1. vyd. Brno: CP BOOKS, a.s., 2005. 359 s. ISBN 80-251-0394-3, str. 5

¹⁶ Konkludentní = vysvětlující určitý projev vůle, úsudek

- přímo či nepřímo určují nákupní a prodejní ceny, popř. jiné obchodní podmínky. Jedná se o jedno z nejzávažnějších protisoutěžních jednání, kdy se jedná o fixaci jak horizontální, tak o fixaci vertikální. Zákaz se vztahuje na celou dohodu, aniž by došlo k plnění.
- omezují nebo kontrolují výrobu, odbyt, technický vývoj, investice.
- rozdělují trhy či zdroje zásobování, což by mohlo vést ke vzniku lokálních monopolů i v těch místech, kde je dostatek konkurence. Mohlo by to mít za následek vytvoření monopsonního postavení, tzn. vytvoření monopolu na straně poptávky.
- uplatňují vůči obchodním partnerům rozdílné podmínky při plnění stejné povahy, tzn. partneři jsou znevýhodňováni a diskriminováni v hospodářské soutěži. Jedná se o zvláštní slevy, zvýhodněné podmínky vůči ostatním kupujícím, prodlužování splatnosti faktur aj. Vyhrcoáním této situace může vzniknout bojkot, tzn. odmítání jakýchkoliv obchodních styků.
- podmiňují uzavření smlouvy přijetím dalšího plnění, které věcně, ani podle obchodních zvyklostí a zásad poctivého obchodního styku s předmětem těchto smluv nesouvisí.
- způsobují újmu tím, že neobchodují a hospodářsky nespolupracují se subjekty, kteří nejsou součástí dohody (= skupinový bojkot).

Přesné vymezení můžeme najít v zákoně o ochraně hospodářské soutěže, v § 3, odst.2, či v čl. 81 (bývalý čl. 85), odst. 1 Smlouvy o založení ES.

2.2.1 Druhy kartelových dohod

Cenový kartel přímo i nepřímo určuje nákupní či prodejní ceny, jedná se o vertikální i horizontální cenová ujednání. Tyto dohody jsou všeobecně považovány za nejnebezpečnější. Může se jednat o tvorbu ceny jako takovou, ale také o různé slevy, rabaty, cenová doporučení či ceny dovozu. Výsledkem cenového kartelu je ztráta faktické konkurence.

Největší pokutu za cenový kartel dostal v roce 2001 švýcarský farmaceutický koncern Hoffman - LaRoche, který působil na trhu vitamínových produktů a výrobků. Kartel (firmy Hoffman – LaRoche, BASF, Aventis, Solvay, Merck, Daiichi, Eisai a Takeda Chemical Industrie) zaplatil celkem 853 mil. eur. Nejvíce postižená byla právě firma Hoffman – LaRoche, která

dostala pokutu 462 mil. eur a dále firma BASF byla nucena uhradit 296 mil. eur. Do roku 2004 (kdy je předstihla firma Microsoft) to byla v historii největší pokuta v historii.¹⁷

V České republice mohu uvést příklad cenového kartelu obchodní řetězce Billa a Julius Meinl. Předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže uložil pokutu v úhrnné výši 51 mil. Kč, společnosti Billa 28 mil. Kč a společnosti Julius Meinl 23 mil. Kč. Jednalo se o cenový kartel, konkrétně o společné podmínky vůči dodavatelům. Jejich jednání bylo označeno za závažné omezení soutěže. Tyto společnosti si mezi sebou vyměňovaly informace o nákupních cenách, slevách a nákupních bonusech. Dále po dodavatelích požadovaly vyrovnání finančních podmínek pro nákup zboží na úroveň druhého účastníka řízení, pokud je měl výhodnější. Negativním dopadům na spotřebitele tak antimonopolní úřad zabránil.¹⁸

Výrobní kartel omezuje nebo kontroluje výrobu. Může jít o stanovení povinnosti nerozšiřovat výrobu, omezit výrobu pomocí výrobních kvót, dohody o technickém rozvoji či specializaci, omezení odbytu, výzkumu, vývoje či investic. Tyto dohody jsou uzavírány mezi konkurenty. Jako příklad mohu uvést dohodu, kdy se soutěžitelé domluví, že budou na trh dodávat pouze určité množství zboží bez ohledu na poptávku. Pokud dojde k převisu poptávky, budou zvyšovat ceny. Méně častý je výrobní kartel mezi odběratelem dodavatelem.

Distribuční kartely rozdělují trhy nebo zdroje zásobování. Trhy se rozdělují dle území, druhů produktů, zákazníků či specializace.

Diskriminační kartel je chování, kdy soutěžitelé svým partnerům při rovnocenném plnění poskytují nerovnocenné protiplnění. Uzavřením této dohody dochází k regulaci vstupu na trh pro nové soutěžící, fixaci tržních pozic soutěžitelů, kteří dohodu uzavírají. Dochází také k znevýhodnění třetích osob, tzn. dodavatelé, odběratelé, spolupracující soutěžitelé.

Nerovnost podmínek může být spatřována v ceně, množství plnění, v dodacích podmínkách, záručních podmínkách atd.

¹⁷Dostupné z: http://tiscali.cz/euro/euro_center_040324.713495.html

¹⁸ Dostupné z: <http://www.compet.cz/Aktuality/VyznamUdal03.htm>

2.2.2 Dohody vyjmuté ze zákazu

Uvedené zákazy nejsou absolutní. Existují situace, kdy se neuplatní nebo kdy z nich existují výjimky. Vždy je možnost pro firmu vyjmout dohodu z dohod zakázaných. Možností vyjmutí dohod zakázaných do režimu dohod nezakázaných jsou tři:

- vyjmutí dohody ze zákazu podle jejich obsahu
- vyjmutí dohody aplikací pravidla „de minimis“ (pokud se bude jinak zakázaná dohoda dotýkat pouze zanedbatelné části trhu, pak její dopad není tak významný a není třeba ji zakazovat)
- vyjmutí dohody na základě použití některých obecných podmínek (blokové výjimky)

Dohody vyjmuté ze zákazu podle obsahu:

- přispějí ke zlepšení výroby nebo distribuci zboží, k podpoře technického či hospodářského rozvoje a spotřebitelé mají podíl na výhodách z toho plynoucích
- neuloží soutěžitelům omezení, která jsou nezbytná k dosažení zlepšení výroby či distribuce zboží nebo k podpoře technického či hospodářského rozvoje
- neumožní soutěžitelům vyloučit hospodářskou soutěž na podstatné části relevantního trhu, jehož dodávka je předmětem dohody¹⁹

Pokud budou tyto podmínky splněny, platí automaticky a není třeba dalšího rozhodnutí ani řízení. To ale přenáší velkou dávku odpovědnosti na jednotlivé subjekty, své chování musí sladovat se soutěžními pravidly. Pokud budou jednat chybně, vystavují se nebezpečí obrovských pokut či náhrady škody.

Horizontální a vertikální dohody (pravidlo de minimis):

Vertikální a horizontální dohody jsou založeny na principu posouzení podílu účastníků dohod na relevantním trhu a následně na obsahu této dohody. Vztahuje se na dohody a praktiky, které mají zjevný vliv na soutěž a obchodní vztahy. Pojem horizontální dohody označuje dohody mezi soutěžiteli na stejné úrovni trhu zboží, tzn. konkurence, a vertikální dohody jsou dohody na různých úrovních trhu, tzn. mezi odběrateli a dodavateli. Dohody soutěžitelů se mohou kombinovat, mohou působit jak na horizontální, tak i na vertikální úrovni. Tyto smíšené dohody jsou též považovány za horizontální.

¹⁹ Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §3, odst. 4

Vyjmutí dohody ze zákazu podle pravidla de minimis se vztahuje jak na horizontální, tak i vertikální dohody včetně dohod odbytových organizací a sdružení zemědělských výrobců o prodeji nezpracovaných zemědělských komodit.

Horizontální dohody, které neomezují citelným způsobem soutěž, jsou vymezeny tak, že agregovaný podíl na trhu stran dohody nepřesahuje 10% relevantních trhů dotčených dohodou (současní či budoucí soutěžitelé).

U vertikálních dohod nesmí podíl na relevantním trhu každé ze stran dohody přesáhnout 15%.

Toto rozhodnutí se netýká dohod, které jsou obsaženy v §6, odst. 2 ZOHS.

Vyjmutí dohody ze zákazu obecnou výjimkou:

Tyto dohody jsou zakázané, ale jejich dopad je pozitivní a protisoutěžní důsledky vyváží. Pro tyto dohody jsou tedy vydány obecné výjimky ze zákazu, jsou označovány jako blokové výjimky. Řídí se ustanovením článku 81 odst. 1 Smlouvy o založení ES a dohoda musí být oznámena Komisi. Tento postup je však velice náročný, z toho důvodu vydala Komise nařízení, kde jsou ustanoveny blokové výjimky. Mezi ně patří:

- smlouvy o výhradní distribuci
- smlouvy o výhradním prodeji
- smlouvy o distribuci automobilů a o poskytování servisu ve vztahu k nim
- specializační smlouvy
- smlouvy o provádění výzkumu a vývoje
- smlouvy o franchisingu
- patentové licenční smlouvy
- know – how licenční smlouvy²⁰

Smlouva může být prováděna pouze tehdy, splňuje – li dané podmínky nařízení. Nařízení je praktické především pro malé a střední podniky.

2.2.3 Řízení Úřadu ve smyslu dohod narušujících soutěž

Pokud byla uzavřena zakázaná dohoda, Úřad do budoucna rozhodnutím plnění dohody zakáže (§ 7, odst. 1 ZOHS). Jednotlivé společnosti musí splnit taková opatření, která jsou dostatečná pro ochranu hospodářské soutěže a odstraní – li se jejich splněním závadný stav. Jestliže Úřad neshledá taková opatření dostatečnými, důvody písemně sdělí soutěžitelům a

²⁰Janků, M. Právní systém Evropských společenství, 1. vyd. Praha: Computer Press, 2002. 163 s. ISBN 80-7226-806-6, str. 113

pokračuje v řízení, jinak uloží splnění těchto opatření a řízení zastaví (§ 7, odst. 2 ZOHS). Opatření mohou účastníci řízení písemně navrhnout Úřadu do 15 dnů ode dne, kdy jim Úřad doručil výhrady k dohodě (pozdější podání se bere v úvahu jen ve zvláštních situacích). Účastníci jsou vázáni jak k Úřadu, tak i mezi sebou navzájem, popř. vůči třetím osobám (§ 7, odst. 3 ZOHS).

Úřad nemůže přijmout opatření, pokud již byla smluvená dohoda splněna a již měla za následek podstatné narušení hospodářské soutěže (§7 odst.4 ZOHS).

Pokud bylo řízení zastaveno (dle odst. 2), zahájit se může (dle odst. 1) jestliže:

- se podstatně změnila podmínky, které byly pro vydání rozhodnutí podle odst. 2 rozhodné
- soutěžitelé jednájí v rozporu s uloženými opatřeními
- rozhodnutí bylo vydáno na základě nepravdivých nebo neúplných podkladů, údajů a informací²¹

2.3 Dominantní postavení na trhu a jeho zneužívání

Aby byla tržní ekonomika zcela funkční, vyžaduje si udržet určitou míru konkurence. Konkurenceschopnost ekonomiky není samoregulační, z toho důvodu je nutná vládní regulace.

Za dominantní postavení na trhu se považuje ta společnost, která má prostor pro nezávislé jednání a umožňuje jednat bez větších ohledů na soutěžitele, odběratele či dodavatele, převyšuje dodávkami 40% podíl shodného a zastupitelného zboží na relevantním trhu během kalendářního roku. Monopol je schopen disponovat určitým technickým potenciálem, kapitálem či surovinami, které vlastní tento podnik a má možnost určovat si na trhu cenu.

Přesnější definice byla vyslovena Evropským soudním dvorem v roce 1978. „Dominantní postavení je chápáno jako hospodářské postavení podniku na trhu v takové situaci, ve které má možnost zabránit další existenci účinné soutěže na relevantním trhu, zejména proto, že se může chovat vůči svým konkurentům a koneckonců i odběratelům a spotřebitelům do značné míry nezávisle.“²²

Monopol je výsledkem vyšší výkonnosti. Může také vzniknout fúzí (tedy spojením více podniků) s cílem zvýšení podílu na trhu. To má však negativní důsledek na samotné spotřebitele,

²¹ Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, § 7

²² Dědič, J., Čech, P., Obchodní právo po vstupu ČR do EU aneb co všechno se po 1. Květnu 2004 v obchodním právu změnilo, BOVA Polygon, vyd. druhé, Praha, ISBN 80-7273-122-X

nejčastěji dochází ke zvyšování cen. Monopol tedy představuje politickou, ale především ekonomickou nesvobodu.

Není zakázáno samotné dominantní postavení na trhu ani jeho vznik, pouze jeho zneužití. Zneužití dominantního postavení tedy můžeme chápat jako jednostranný protisoutěžní útok. Pokud je zjištěno, že je dominantní postavení v rozporu se zákonem, stává se absolutně neplatným, aniž by bylo třeba nějakého speciálního důkazu. Ze zneužití dominantního postavení nejsou udělovány obecné výjimky ani individuální vynětí určitého jednání ze zákazu, jako tomu je u kartelových dohod.

Zneužíváním dominantního postavení se rozumí:

- přímé a nepřímé vynucování podmínek ve smlouvách s jinými účastníky trhu, vynucování si plnění
- před uzavřením smlouvy si jedna smluvní strana žádá podmínku, že druhá smluvní strana odebere i další plnění, které s předmětem smlouvy nesouvisí
- uplatňování rozdílných podmínek při shodném nebo srovnatelném plnění vůči jednotlivým účastníkům trhu, tzn. znevýhodňování těchto účastníků
- zastavení nebo omezení výroby, odbytu či výzkumu a vývoje na úkor spotřebitelů
- dlouhodobé nabízení a prodej výrobků a služeb za nepřiměřeně nízké ceny, které mohou mít za následek narušení hospodářské soutěže
- odmítnutí poskytnout jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu přístup k vlastním přenosovým sítím či obdobným rozvodným a infrastrukturním zařízením (kromě elektronických komunikací)
- přímé či nepřímé požadování peněžních či nepeněžních plnění za vstup do evidence soutěžitele v postavení odběratele, za umístění zboží v provozovně soutěžitele v postavení odběratele, dále přímé či nepřímé požadování slev a finančních zvýhodnění v souvislosti s otevřením provozovny nebo uspořádáním různých prodejních akcí soutěžitelem v postavení odběratele²³

V listopadu roku 2005 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zahájil správní řízení proti RWE Transgas. Společnost je podezřelá ze zneužití dominantního postavení na trhu s plynem a z uplatňování rozdílných smluv na koupi a prodej zemního plynu mimo skupinu RWE.

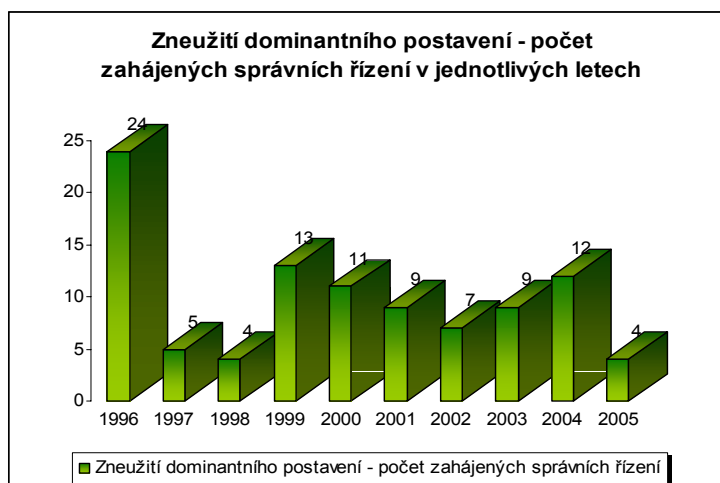
Vše začalo se zdražováním plynu v srpnu roku 2005, výše zdražení závisel na rozhodnutí Energetického regulačního úřadu. Situace se odvíjela od zdražování lehkých a těžkých topných olejů na světových trzích.

²³ podrobnější vymezení obsahuje zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §11, odst. 1

Proti společnosti RWE Transgas bylo vzneseno obvinění, že ceny pro velké odběratele jsou mnohem vyšší než pro malé odběratele, které více chrání Energetický regulační úřad. Dnes tato společnost pokrývá většinu trhu (cca 80%) a je téměř výhradním dodavatelem. I když došlo k částečné liberalizaci cen plynu, aby se zvýšila konkurence v této oblasti, má firma monopolní postavení na trhu. Právo volby dodavatele plynu měla asi 100 největších zákazníků a 1000 výrobců tepla a elektřiny. Dalších 170 000 zákazníků čekalo na otevření volby odběratele s příchodem roku 2006 a v roce 2007 by tuto volbu mělo mít 2,5 milionů zákazníků.

Stížnost podala firma MVV Energy. Šetření se mělo týkat pouze velkých firem, nikoliv domácností. Těchto firem bylo 34 (např. Škoda Auto či České dráhy, chemičky, hutě), od roku 2006 se počet ještě zvýšil.

Nyní je celá věc v šetření a postupovat se bude podle jak podle českých zákonů, tak podle práva EU. Problematika je ale složitá, zejména kvůli dlouhodobým kontraktům, které kdysi uzavřel stát. ÚOHS se snaží o dohodu na změně smluv tak, aby všichni jejich účastníci měli stejné podmínky. Pokud nedojde k dohodě, nastane sankční opatření.²⁴

Graf 2: Zneužití dominantního postavení - počet správních řízení

Zdroj: <http://www.compet.cz> (informační listy z roku 2006)

Dominantní postavení může být jak na straně poptávky, tak i na straně nabídky nebo se může vyskytovat na obou stranách.

Dominantní postavení na nabídkové straně je nejčastější případ, kdy poskytovatel zboží či služeb se může do značné míry chovat nezávisle na jiných poskytovatelích služeb či na zákaznících. Méně častá je situace dominantního postavení na straně poptávky, kdy subjekt

²⁴ Dostupné z: <http://www.novinky.cz/ekonomika/70288-uohs-chce-po-rwe-transgas-zmenu-smluv.html>,

²⁴ Raus, D., Neruda R., Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU, CP Books, a.s., vyd. první Praha, ISBN 80-251-0394-3, str. 104

má dominantní postavení tehdy, když může v hospodářské soutěži jednat do jisté míry nezávisle na jiných odběratelích totožného zboží a na svých dodavatelích. Tato situace nastává tehdy, když existuje pouze malý okruh potenciálních odběratelů určitého zboží. Nejméně častá situace je tehdy, kdy se vyskytuje dominantní postavení na obou stranách trhu, tzn. na relevantním trhu působí jeden dodavatel a jeden odběratel. Tento stav může nastat např. v oblasti energetiky.

2.3.1 Existence dominantního postavení

Tržní podíl je vymezen zjištěným objemem dodávek či nákupu na trhu zboží či služeb. Tržní síla je ale vícekriteriální veličinou a její analýza vyžaduje zkoumání více různých dílčích kritérií. Zákon o ochraně hospodářské soutěže vypočítává několik významných kritérií, jež jsou při analýze tržní síly zkoumána. Tržní síla subjektu je tedy odvozována od:

- hospodářské síly soutěžitele
- finanční síly soutěžitele
- existence překážek vstupu na trh
- existence překážek expanze
- tržního podílu a vývoje v čase
- stupně vertikální integrace
- kupní síly odběratelů

Hospodářská síla soutěžitele je velice důležitá a vyplývá ze skutečností, které jsou zkoumány jak u subjektu s podezřením na dominantní postavení, tak u konkurentů, dodavatelů či odběratelů. Mezi tyto skutečnosti můžeme zařadit:

- vlastnictví práv průmyslového a jiného duševního vlastnictví
- technologický náskok před konkurenty
- přístup k lepším distribučním kanálům
- výrazně vyšší výrobní kapacita
- diverzifikace výroby a s tím spojené snížení rizika
- existence výhradních smluv nebo práva výhradního přístupu ke vstupním surovinám atd.²⁵

Finanční síla je také doplňkové kritérium k určení tržní síly. Finanční síla se odvozuje od možnosti přístupu k disponibilním finančním prostředkům použitelných v hospodářské soutěži.

²⁵ Raus, D., Neruda R., Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU, CP Books, a.s., vyd. první Praha, ISBN 80-251-0394-3, str. 104

Velké finanční možnosti ale zaručeně neznamenají velký podíl na trhu. Mohou ale k němu dopomoci cenovou politikou a zvyšování kvality, což si mohou dovolit díky hojnosti disponibilních finančních prostředků.

Překážkami vstupu na trh a překážkami expanze se rozumí jakákoliv bariéra na relevantním trhu, která brání vstupu novým soutěžitelům na tento trh nebo v případě expanze, bariéry pro rozšíření svého působení na relevantním trhu. Čím více je těchto bariér a čím těžší je jejich překonávání, tím je větší pravděpodobnost, že s vysokým podílem soutěžitele je spojena existence dominantního postavení. Tyto překážky můžeme rozdělit na překážky zákonné či překážky ostatní.

Mezi zákonné překážky řadíme:

- cla, dovozní kvóty, tarify, jiná množstevní omezení dovozu
- fytosanitární a hygienické předpisy
- technické normy
- povolovací a certifikační mechanismy
- požadavky na právní formu podnikání v oboru a specifika těchto forem

Mezi ostatní překážky lze zařadit:

- omezený přístup ke vstupním zdrojům a surovinám
- nedostatek příležitostí vstoupit do stávajících distribučních systémů
- vysoké náklady spojené s budováním vlastního distribučního kanálu
- vysoké přepravní náklady
- jazykové a kulturní bariéry
- nedostatek volných kapacit výrobních zařízení
- preferenci zavedených značek
- potřebu vynaložení značných nákladů na reklamu spojenou se vstupem na trh atd.²⁶

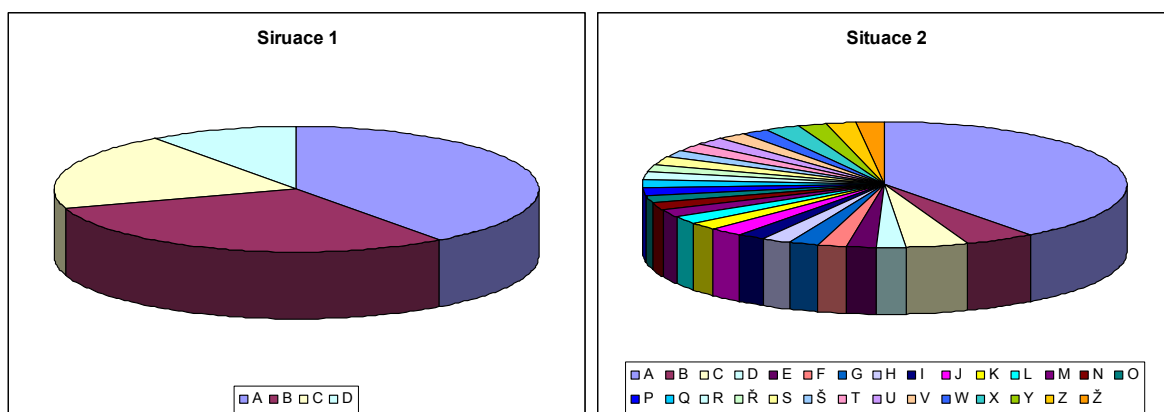
Tržní podíl a jeho vývoj v čase tvoří základ každé analýzy tržní síly a je nejdůležitějším kritériem. Samotný tržní podíl je totiž významným ukazatelem, zda je daný soutěžitel v dominantním postavení či nikoliv. Pokud soutěžitel na trhu dosahuje 100% podílu, je soutěžitel v monopolním postavení. Jestliže nedosahuje 100% podílu, je v dominantním

²⁶ Raus, D., Neruda R., Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU, CP Books, a.s., vyd. první Praha, ISBN 80-251-0394-3, str. 104

postavení a pokud tržní podíl subjektu je velmi malý, dominantní postavení se u něj vylučuje. Toto tvrzení není však platné vždy, může být ostatními kritérii vyvráceno.

Abychom mohli určit tržní podíl subjektu, musí být dobře vymezen relevantní trh a základní jednotky, z nichž se bude tržní podíl vypočítávat. Tržní podíl je nejčastěji uváděn ve fyzických jednotkách (kusy, barely atd.) či v peněžním vyjádření.

Jak už bylo řečeno, podle § 10 odst. 3, dominantní postavení zaujímá soutěžitel, který má na relevantním trhu tržní podíl větší jak 40%. To však nemusí být vždy pravda a můžou to dokázat dvě modelové situace.

Graf 3: Možné situace soutěžitelů

27

V situaci 1 má soutěžitel A 40% podíl na trhu, ale je zřejmé, že nebude mít na trhu dominantní postavení, protože ostatní soutěžitelé jsou v konkurenčním tlaku a mají také vysoký tržní podíl. V situaci 2 má soutěžitel A také 40% tržní podíl na trhu, ale konkurence nemá silnou tržní pozici, z toho důvodu zaujímá soutěžitel A dominantní postavení na trhu.

Vertikální integrace znamená, že soutěžitel má snadný přístup na vertikálně navazující trhy a tím získává výhodu oproti svým konkurentům. Subjekt, který má vertikálně uspořádaný holding²⁸, může prostřednictvím svých dceřiných a sesterských společností působit na různých úrovních trhu.

Kupní síla odběratelů je závislá na tom, kolik je na straně odběratelů hospodářsky a finančně silných subjektů.

²⁷ Raus, D., Neruda R., Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU, CP Books, a.s., vyd. první Praha, ISBN 80-251-0394-3, str. 104

²⁸ Holding je právní forma subjektu, který svým kapitálem ovládá a kontroluje jiné firmy

2.3.2 Řízení o zneužití dominantního postavení

Řízení o zneužití dominantního postavení je vedené Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže a je zahajováno ex offo (z moci úřední). Úřad tedy rozhoduje o tom, zda jednání soutěžitelů má charakter zneužití dominantního postavení či nikoliv.

Řízení se zahajuje na základě důvodného podezření ze spáchání deliktu. Podezření může vzniknout buď monitorovací činností Úřadu nebo na základě podnětu, který mu byl doručen. K řízení dochází tehdy, pokud se podezření prokáže jako důvodné.

Dále jsou shromažďovány důkazy, zda jde o zneužití dominantního postavení či nikoliv. Řízení může skončit:

- zastavením řízení, soutěžitel nedisponuje dominantním postavením
- zastavením řízení, soutěžitel je v dominantním postavení, ale nedošlo ke zneužití
- vydáním rozhodnutí, že došlo ke zneužití hospodářské soutěže

Kromě řádného ukončení řízení se může vyskytovat ještě alternativa uložení splnění opatření, které představitelé ÚOHS v průběhu řízení navrhlí. Mezi takové opatření patří:

- věcná reakce na výhrady, pro které bylo řízení o zneužití dominantního postavení zahájeno, zároveň
- náprava stavu, který ÚOHS považuje za závadný, zároveň
- starat se o dlouhodobou a efektivní ochranu hospodářské soutěže

Opatření mohou účastníci řízení písemně navrhnout ÚOHS nejpozději do 15 dnů od doručení rozhodnutí.

2.4 Dohody o sloučení podniku (fúze)

Každá firma se snaží o maximalizaci zisku a o co největší podíl na trhu. Máme dvě možnosti jak tohoto cíle dosáhnout. Buď interním růstem pomocí investic nebo externím růstem v podobě koupí již existujících podniků. Koupě existujícího podniku, tzv. fúze či sloučení podniků, je zpravidla rychlejší, levnější a méně riskantnější a je využívána často ke vstoupení na zahraniční trh. Fúze se vyskytuje ve dvou variantách – horizontální koncentrace a vertikální integrace. Nejčastější průnik na trh je diverzifikací, jedná se o využívání kapacit, které s původní výrobou nijak nesouvisí. V tomto případě mluvíme o konglomeraci, tedy o splynutí různorodých podniků.

Dohody o sloučení podniků jsou nebezpečné proto, že by mohlo někdy v budoucnu dojít k monopolnímu chování nově vzniklého podniku. Z toho důvodu fúze podléhají kontrole ÚOHS. Za nebezpečné ohrožení soutěže se považuje (stejně jako u monopolního postavení) 40% podíl na relevantním trhu.

Návrh na fúzi se předkládá ÚOHS. Úřad rozhodne pro vytvoření fúze tehdy, bude – li hospodářský užitek větší než vzniklá újma. Na základě údajů Úřadu vyhodnocuje ekonomické výhody fúze, zhodnocení možností zneužití tohoto subjektu na relevantním trhu, konkurenční schopnost subjektu na domácím i světovém trhu. Rozhodnutí o schválení fúze má povahu správního rozhodnutí a je vydáno ve správním řízení.

Jako příklad nepovolené fúze bych chtěla uvést Karlovarské minerální vody (dále KMV) a vody Poděbradka. Nutno ale dodat, že Úřad takto rozhoduje ve zcela výjimečných případech. Už v roce 2002 byla fúze zamítnuta z důvodu nebezpečí dostupnosti obchodních značek konkurenčních výrobků a zvyšování cen pro konečného spotřebitele. Trh s minerálními vodami má spíše lokální charakter a vysoká koncentrace několika subjektů se stává bariérou pro vstup nových. K tomu všemu přispívá i preference národních vžitých značek na straně poptávky.

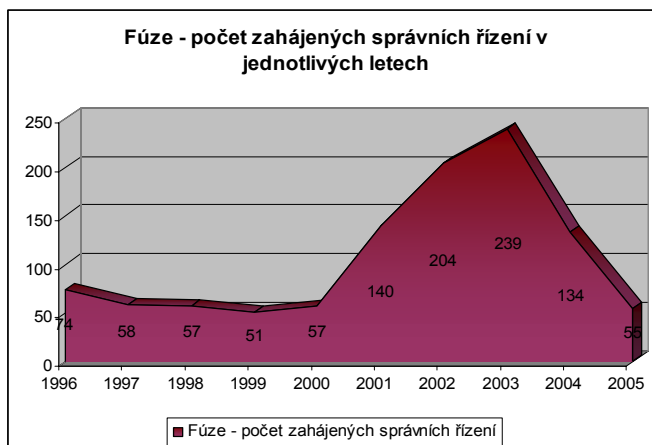
Společnost KMV jako majoritní akcionář společnosti Poděbradka, a.s. vykonávala hlasovací práva spojená s vlastnictvím akcií a ovlivňovala před právní mocí rozhodnutí Úřadu o povolení spojení soutěžitelů soutěžní chování kontrolovaného soutěžitele. Zákon o ochraně hospodářské soutěže přitom zakazuje jakéhokolvi kontrolování soutěžitele. Spojení soutěžitelů KMV a Poděbradka nebylo Úřadem povoleno. Společnost KMV podala žalobu proti rozhodnutí předsedy Úřadu o nepovolení spojení soutěžitelů. Žaloba byla rozsudkem Nejvyššího správního soudu v roce 2001 zamítnuta.

V roce 2002 ale KMV rozhodnutí Nejvyššího soudu neakceptovaly a v rozporu se zákonem začaly vykonávat kontrolu nad Poděbradkou. Navíc podaly žádost o zápis do Obchodního rejstříku v Praze, který novou společnost zapsal.

V roce 2004 Úřad získal důkazy o protiprávním jednání společnosti a na základě rozhodnutí ve správním řízení byla KMV udělena pokuta ve výši 10 mil. Kč a současně povinnost převést akcie Poděbradky na toho nabyvatele, který je na KMV fakticky, finančně a personálně nezávislý. Pokuta byla splacena v celé výši a všechny akcie odprodány.

Výše pokuty byla odvíjena také od skutečnosti, že protisoutěžního jednání se dopustil soutěžitel, který je na trhu balené minerální vody v dominantním postavení. Jeho protizákonné chování narušilo strukturu trhu. Úřad zvažoval dopad předmětného porušení zákona na dotčený trh, zvažoval dopad na tržní sílu vzniklého subjektu a jeho čistý obrat.

Jak české protimonopolní právo, tak právo EU tvrdě trestá jednání proti rozhodnutí o zamítnutí fúze. Při porušení tohoto rozhodnutí, lze počítat se sankcí až do výše deseti procent čistého zisku firmy.²⁹

Graf 4: Fúze - počet správních řízení

Zdroj: <http://www.compet.cz> (informační listy z roku 2006)

Problematiku spojování soutěžitelů vymezuje především zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, hlava IV. a nařízení Rady č. 139/2004 Sb., o kontrole spojování soutěžitelů. Novela o fúzích a také ZOHS vytváří právní rámec pro spolupráci mezi Evropskou komisí, ÚOHS a jinými členskými státy v oblasti hospodářské soutěže. Cílem bylo vytvoření optimální dělby kompetencí mezi Komisí a národními soutěžními úřady, aby se zamezilo vícenásobného oznamování téhož spojení.

Ke spojení soutěžitelů může dojít sloučením dvou či více samostatně působících soutěžitelů (§ 12, odst. 1) či nabytím podniku jiného soutěžitele nebo jeho podstatné části smlouvou (§ 12, odst. 2). Za spojení soutěžitelů se také považuje to, jestliže jedna nebo více osob, které nejsou podnikateli, ale kontrolují již alespoň jeden podnik, anebo jestliže jeden nebo více podnikatelů získá možnost přímo nebo nepřímo kontrolovat jiný podnik zejména:

- nabytím účastnických cenných papírů, obchodních nebo členských podílů
- smlouvou či jinými způsoby, které jim umožní určovat nebo ovlivňovat soutěžní chování kontrolovaného soutěžitele (§ 12, odst. 3)

Spojením může být i vznik společné kontroly nad soutěžitelem, který dlouhodobě plní všechny funkce samostatné hospodářské jednotky (§ 12, odst. 4).³⁰

²⁹ Dostupné z: <http://www.compet.cz/Aktuality/KMV2.htm>

³⁰ Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, § 12, odst. 1-4

Za spojení soutěžitelů se nepovažuje kvalifikovaná účast banky v právnické osobě, která je v podniku za účelem záchranné operace nebo finanční rekonstrukce, a to nejdéle 1 rok. Za fúzi také není považováno podnikání zahrnující obchodování s cennými papíry, které získá podnik přechodně na dobu kratší jak 1 rok a nevykonává hlasovací práva spojená s těmito podíly. Dobu jednoho roku může ÚOHS na žádost prodloužit.

Spojení soutěžitelů podléhá povolení ÚOHS, jestliže:

- celkový čistý obrat všech spojujících se soutěžitelů dosažený za poslední účetní období na trhu České republiky je vyšší než 1,5 miliardy Kč a alespoň dva ze spojujících se soutěžitelů dosáhli každý za poslední účetní období na trhu České republiky čistého obratu vyššího než 250 miliónů Kč
- čistý obrat dosažený za poslední účetní období na trhu České republiky
 - v případě spojení podle §12 odst. 1 alespoň jedním z účastníků přeměny
 - v případě spojení podle § 12 odst. 2 nabývaným podnikem nebo jeho podstatnou částí
 - v případě spojení podle § 12 odst. 3 soutěžitelem, nad jehož podnikem je získávána kontrola
 - v případě spojení podle § 12 odst. 4 alespoň jedním ze soutěžitelů vytvářejících společně kontrolovaný podnik

je vyšší než 1 500 000 000 Kč a zároveň celosvětový čistý obrat dosažený za poslední účetní období dalším spojujícím se soutěžitelem je vyšší než 1 500 000 000 Kč.³¹

2.4.1 Výpočet obratu

K posouzení spojení soutěžitelů je nutný výpočet obratu každého účastníka fúze. Do čistého obratu musíme zahrnout obraty všech spojujících soutěžitelů, všech osob, které budou spojující soutěžitele kontrolovat, osob, které kontroluje osoba, která bude spojující se soutěžitele kontrolovat a osob, které jsou kontrolovány dvěma nebo více osobami.

Do čistého obratu se nezahrnuje ta část obratu, která byla získána prodejem zboží mezi danými soutěžiteli, naopak se tam zahrnuje ta část obratu, kterého dosáhla spojující se část soutěžitele.

³¹ Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §13

2.4.2 Zahájení řízení

Řízení o povolení spojení se zahajuje na návrh. Při přeměně dvou či více soutěžitelů na trhu, při nabytí podniku jiného soutěžitele či jeho podstatné části smlouvou nebo při společné kontrole nad soutěžitelem podávají návrh na spojení všichni soutěžitelé. V případě §12, odst. 3 je povinen podat návrh ten soutěžitel, který bude přímo či nepřímo kontrolovat jiný podnik.

Návrh na povolení spojení lze podat i před uzavřením smlouvy zakládající spojení nebo před získáním kontroly nad jiným soutěžitelem. Návrh na povolení spojení musí obsahovat odůvodnění, doklady osvědčující skutečnosti rozhodné pro spojení a podrobnosti náležitostech, které stanoví Úřad prováděcím právním předpisem.

Mezi náležitosti patří:

- řádně a úplně vyplněný dotazník k povolení spojení
- doklad o zaplacení správního poplatku
- písemná plná moc všech navrhovatelů, jednájí – li v řízení o povolení spojení zástupci
- výpisy z obchodního rejstříku, popř. jiného registru (nesmí být starší jak 3 měsíce)
- listiny zakládající spojení osvědčující jeho vznik a v případě spojení, ke kterému došlo v důsledku nabytí účastnických cenných papírů při nabídce převzetí jsou všichni soutěžitelé povinni tyto listiny předložit ihned po jejich sepsání
- výroční zprávy včetně auditu (pokud mají povinnost provádět audit) ročních účetních závěrek za poslední ukončené účetní období všech účastníků spojení
- konsolidované účetní závěrky za poslední ukončené účetní období všech spojujících se soutěžitelů (ty podniky, které mají povinnost dělat konsolidovanou účetní závěrku)
- schéma a způsob výpočtu obratu, jejíž výše odůvodňuje podání návrhu

Návrh včetně všech náležitostí a příloh se předkládá v českém jazyce, u cizojazyčných návrhů se požaduje překlad do českého jazyka.³² Pokud návrh nebude náležitosti obsahovat, Úřad vydá písemné stanovisko, zda se jedná o spojení podléhající povolení a je třeba tento návrh doplnit.

Řízení o povolení spojení je zahájeno dnem, kdy byl Úřadu doručen návrh na povolení spojení soutěžitelů včetně veškerých náležitostí.³³

³² Náležitosti jsou obsaženy ve vyhlášce č. 368/2001Sb., kterou se stanoví podrobnosti o náležitostech návrhu na povolení spojení soutěžitelů

³³ Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §15

2.4.3 Rozhodnutí o povolení spojení

Úřad neprodleně oznámí zahájení řízení o povolení spojení v Obchodním věstníku a stanoví lhůtu pro podání námitek k tomuto spojení. Úřad během řízení posuzuje, zda spojení podléhá jeho povolení. Pokud spojení není povoleno, do 30 dnů od zahájení řízení je vydáno rozhodnutí. Pokud ale spojení povoleno je (nesmí být posíleno dominantní postavení spojujících se soutěžitelů a nesmí dojít k podstatnému narušení hospodářské soutěže), Úřad také do 30 dnů vydá rozhodnutí o povoleném spojení. Pokud bude mít ale Úřad důvodné podezření z podstatného narušení hospodářské soutěže, v téže lhůtě oznámí spojovatelům o pokračujícím řízení. Oznámí – li účastníkům, že pokračuje řízení, je Úřad povinen vydat rozhodnutí do 5 měsíců od zahájení řízení a v případě nabytí účastnických cenných papírů do 2 měsíců od zahájení řízení. Úřad také může účastníky vyzvat, aby doplnili další nezbytné skutečnosti pro vydání rozhodnutí o povolení spojení.

Jestliže Úřad v této lhůtě nedoručí rozhodnutí, platí, že Úřad toto spojení povolil. Spojení se zapisuje do Obchodního rejstříku po vydání rozhodnutí o spojení.³⁴

2.4.4 Posuzování spojení

Při posuzování spojení se klade největší důraz na rozvíjení účinné hospodářské soutěže, na strukturu všech spojení dotčených trhů, na podíl spojujících se soutěžitelů na těchto trzích, hospodářskou a finanční sílu, právní a jiné překážky vstupu dalších soutěžitelů na relevantní trhy. Ohlíží se také na možnosti volby dodavatelů či odběratelů, vývoj nabídky a poptávky na dotčených trzích, potřeby a zájmy spotřebitelů, výzkum a vývoj, které jsou k prospěchu spotřebitele.

Jestliže by mělo spojení soutěžitelů narušovat hospodářskou soutěž na relevantním trhu, Úřad návrh na spojení zamítne.

Pokud se vyskytnou nějaké nesrovnalosti, může Úřad povolení spojení podmínit splněním závazků, které budou ve prospěch zachování účinné hospodářské soutěže. Toto opatření musí být oznámeno ještě před zahájením řízení nebo v jeho průběhu, a to nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy bylo účastníkům oznámeno, že Úřad v řízení pokračuje.³⁵

³⁴ Přesné znění v zákoně č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, § 16

³⁵ Přesné znění v zákoně č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, § 17

2.4.5 Odklad uskutečňování spojení

Před právní mocí rozhodnutí Úřadu nesmí soutěžitelé určovat nebo ovlivňovat soutěžní chování kontrolovaného soutěžitele, zejména výkonem hlasovacích práv spojených s držením cenných papírů, obchodních nebo členských papírů nebo jinak získané kontroly. Soutěžitel také nesmí činit taková opatření, která by vedla k nezvratitelnosti provedeného spojení a trvale změnila strukturu trhu.

Pokud dojde k neoprávněnému spojení (účastníci nepodali návrh na spojení), může Úřad nařídit prodání podílů a převedení podniku nabytého spojením nebo jeho části zrušit smlouvou nebo učinit taková opatření, která jsou nezbytná k obnovení účinné soutěže na relevantním trhu.

Úřad může povolit výjimku z odst. 1, jestliže jim nebo třetím osobám hrozí závažná újma nebo škoda. O návrhu na udělení výjimky Úřad rozhodne nejpozději do 30 dnů.³⁶

2.4.6 Zrušení rozhodnutí o povolení spojení

Úřad může zrušit rozhodnutí o povolení spojení soutěžitelů tehdy, pokud informace či údaje, které byly podány Úřadu, byly zcela nebo zčásti nepravdivé nebo neúplné a účastníci tímto uvedli Úřad v omyl. Zrušení rozhodnutí se může zahájit do 1 roku od zjištění skutečnosti, nejpozději však do 5 let, kdy k těmto skutečnostem došlo.³⁷

2.5 Úřad

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže je ústředním orgánem státní správy pro podporu a ochranu hospodářské soutěže (hlavní činnost), vykonává dohled při zadávání veřejných zakázek a provádí kontrolu ve vztahu poskytování veřejných podpor a vykonává další působnosti stanovené zvláštními zákony.

Působnost ÚOHS je vymezena zejména zákonem č.273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §20 - §21b.

Úřad má sídlo v Brně. V čele Úřadu je předseda, který je navrhován vládou ČR a jmenován prezidentem ČR. Funkční období předsedy je 6 let a může být zvolen maximálně dvakrát. S funkcí předsedy je neslučitelné jakékoliv členství v politické straně či v politickém

³⁶ Přesné znění v zákoně č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §18

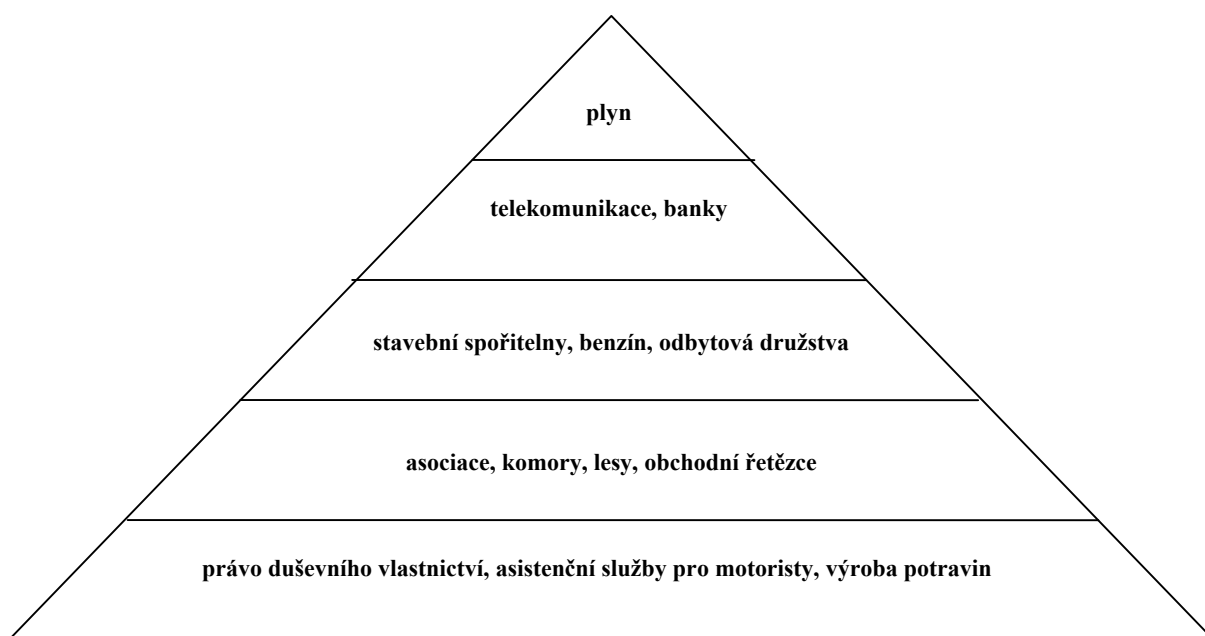
³⁷ Přesné znění v zákoně č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, § 19

hnutí. Výkon funkce předsedy končí odvoláním z funkce, vzdání se funkce, uplynutím funkčního období, pokud je zbaven způsobilosti nebo pokud je odsouzen pro úmyslný trestný čin.³⁸

Úřad je ve své rozhodovací činnosti je zcela nezávislý, je vázán obecně závaznými předpisy.

Mezi konkrétní činnosti Úřadu mohu zařadit např. odstraňování negativních důsledků z působení cenových kartelů a jejich škodlivých dopadů na spotřebitele, zajištění co nejmenších výdajů na realizaci veřejných zakázek, zabraňování a kontrola zneužívání veřejné podpory, dozor nad výkonem plnění povinností vyplývající ze ZOHS, zveřejňuje návrhy na povolení fúze atd. Činnost Úřadu pozitivně působí na ekonomickou situaci v České republice, vede k úsporám a vyšší efektivitě, a to na úrovni národního hospodářství i na úrovni mikroekonomické (podnikové). Základním úkolem Úřadu je odstraňovat umělé překážky konkurence. Tyto zásahy vůči protisoutěžnímu chování ekonomických subjektů podporují rozvoj malého a středního podnikání, ovlivňují podmínky zaměstnanosti, podporují růst produktivity práce a inovace, rozvíjí konkurenceschopnost a chod všech hospodářských odvětví.

Poprvé v roce 2004 (přijat už v roce 2001) byl aplikován tzv. Lenciency program, který má sloužit k rychlejšímu a efektivnějšímu odstranění protisoutěžních praktik tak, aby minimalizoval negativní dopady na spotřebitele.

Obrázek 2: Hlavní trhy, u kterých Úřad spatřoval absenci férové soutěže

Zdroj: www.compet.cz (aktuality z roku 2005)

³⁸ Přesné znění v zákoně č. 273/1996 Sb., o působnosti úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů

2.5.1 Leniency program

Leniency program má za úkol odhalovat kartelové dohody. Jedná se o Program aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut (§ 22 ZOHS) u zakázaných dohod narušujících soutěž (§ 3 ZOHS). Tento program je publikován na internetových stránkách Úřadu ve formě sdělení předsedy Úřadu.

Mezi nejnebezpečnější dohody patří přímé a nepřímé určení cen, rozdělení trhu, nákupních zdrojů, stanovení objemu výroby či odbytu. Tyto kartely mají negativní dopady jak na soutěžitele, tak na spotřebitele. Ve svém důsledku totiž dochází ke zvýšení ceny na trhu a snížení sortimentu pro spotřebitele. Obrovský dopad mohou mít dohody také na samotné odvětví, protože soutěžitelé nejsou nuceni k novým inovacím a efektivnosti výroby. Z dlouhodobého hlediska mohou vést kartely k zneškodnění konkurenceschopnosti.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže považuje za hlavní prioritu bojovat proti kartelovým dohodám. Cílem tohoto boje by měl být hospodářský růst, podpora konkurenceschopnosti, kultivace soutěžního prostředí a zachování zaměstnanosti.

Cílem tohoto programu je aplikace mírnějších trestů a pokut pro ty soutěžitele, kteří se rozhodnou za splnění určitých podmínek při odhalování kartelové dohody s Úřadem spolupracovat. Účastník musí poskytnout relevantní informace o existenci dohody, o které Úřad nevěděl, nebo o ní byl informován, ale neměl dostatečné množství důkazů z jiných zdrojů.

Pokud budou splněna veškerá kritéria, bude od pokuty buď upuštěno nebo bude snížena, a to až o 50%. Podmínkou je ale také ukončení svého jednání podle dohody nejpozději v den poskytnutí relevantních informací.

Poprvé byl Leniency program využit v roce 2003 v souvislosti se společností PINELLI spol. s.r.o.. Úřad této firmě na základě Leniency programu prominul pokutu, i když firma byla účastníkem prokázané kartelové dohody v oblasti energetických nápojů. Společnost PINELLI dobrovolně poskytla informace o této kartelové dohodě smluvené mezi firmou PINELLI a distributorem ATEA EXPORT IMPORT, s.r.o., doložila existenci smlouvy a požádala o prominutí sankce. Protože informace byly poskytnuty zcela dobrovolně a v době, kdy byly pro ÚOHS neznámé, bylo od pokuty upuštěno. Pokuta by se vyšplhala vzhledem k obratu firmy až na 20 miliónů korun.

Společnost PINELLI porušila zákon o ochraně hospodářské soutěže tím, že uzavřela smlouvu o výhradním prodeji. Tato smlouva mohla vést k porušení hospodářské soutěže na trhu energetických a iontových nápojů v malospotřebitelském balení. Plnění zmiňované dohody by se

negativně promítlo na maloobchodníky a na spotřebitele, kteří by ztratili možnost získávat zboží za konkurenčních podmínek, tedy za nižší cenu.³⁹

2.5.2 Schválené rozpočty v letech 1996 - 2006

Rok	Schválený rozpočet v jednotlivých letech (v tis. Kč)
1996	35 477
1997	38 712
1998	35 397
1999	37 976
2000	63 011
2001	57 422
2002	61 549
2003	69 209
2004	142 964
2005	143 801
2006	134 209

Tabulka 1: Schválené rozpočty v letech 1996 – 2006

Zdroj: <http://www.compet.cz> (informační listy z roku 2006)

Od roku 1996 do 2003 rozpočty Úřadu mírně stoupají, ale v roce 2004 nastal zlom, protože se budovalo nové sídlo Úřadu. V roce 2004 a 2005 byla v rozpočtu zahrnuta částka 70 mil Kč na výstavbu, v roce 2006 byla tato částka nižší, a to 38,5 mil. Kč.

2.5.3 Veřejná podpora

Veřejná podpora je upravena zejména v zákoně č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje a dále v člancích 87 až 89 Smlouvy o založení ES.

Podle článku 87 odst. 1 Smlouvy o založení ES je veřejnou podporou taková podpora, která je poskytována ze státních prostředků, narušuje nebo hrozí narušením hospodářské soutěže, zvýhodňuje určité podniky nebo určitá odvětví výroby a ovlivňuje obchod mezi členskými státy. Cílem je konzistentní aplikace soutěžních pravidel a efektivní alokace případů. Poskytnutí takové podpory je zakázáno. Evropská komise však může svým rozhodnutím prohlásit podporu, splňující všechna výše uvedená kritéria, za slučitelnou se společným trhem. Od 1.5.2004 došlo ke změně pravomocí Úřadu, kdy převzala jeho pravomoc Evropská komise a Úřad se stal centrálním a konzultačním orgánem. Správní řízení tedy vedl Úřad jen do vstupu ČR do EU.

³⁹ Dostupné z: http://www.blanensko.info/article_read.php?article=297 a Dostupné z: http://www.compet.cz/TAI/Vyroc_Zpr_upl/VZ2004v1.pdf

Úřad také poskytuje řadu informací i konzultací, které jsou zaměřeny na transparentnost a právní jistoty poskytovatelům a příjemcům veřejné podpory.

V roce 2004 byl také dokončen tzv. twinningový projekt, který je zaměřen na prohlubování znalostí poskytovatelů veřejné podpory.

Státní podpory slučitelné se společným trhem se člení na podpory, které jsou se společným trhem slučitelné vždy a podpory, které mohou být slučitelné se společným trhem, o čemž ale rozhoduje Evropská komise.

Státní podpory slučitelné se společným trhem:

- sociální povahy poskytované individuálním spotřebitelům za podmínky, že se poskytují bez diskriminace na základě původu výrobků
- určené k náhradě škod způsobených přírodními pohromami nebo jinými mimořádnými událostmi
- poskytované hospodářství určitých oblastí Spolkové republiky Německa, pokud jsou potřebné k vyrovnání hospodářských znevýhodnění způsobených tímto rozdělením

Veřejné podpory slučitelné se společným trhem mohou, ale nemusejí být:

- podpory, které napomáhají hospodářskému rozvoji oblastí s mimořádně nízkou životní úrovní nebo s vysokou nezaměstnaností
- podpory, jež mají napomoci uskutečnění některého významného projektu společného evropského zájmu anebo napravit vážnou poruchu v hospodářství některého členského státu
- podpory, které mají usnadnit rozvoj určitých hospodářských činností nebo hospodářských oblastí, pokud nemění podmínky obchodu v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem
- podpory určené na pomoc kultuře a zachování kulturního dědictví, jestliže neovlivní podmínky obchodu a hospodářské soutěže ve Společenství v míře odporující společnému zájmu
- jiné kategorie podpor, které určí Rada na návrh Evropské komise rozhodnutím přijatým kvalifikovanou většinou⁴⁰

⁴⁰ Smlouva o založení Evropského společenství, čl. 87

ÚOHS spolupracuje s Komisí při průběhu řízení, vede evidenci poskytnutých veřejných podpor v České republice, předkládá Komisi výroční zprávu, vykonává kontrolu nad plněním rozhodnutí o veřejné podpoře vydaných Úřadem a rozhoduje o ukládání pokut.⁴¹

Například v roce 2003 bylo vydáno 751,5 mil. Kč na podporu nezaměstnanosti a rekvalifikace. Podpora se realizovala v rámci různých programů z oblasti podpory malého a středního podnikání, regionální podpory, podpory přímých zahraničních a domácích investic. Je také realizováno grantové schéma Fondu rozvoje lidských zdrojů, které je orientováno na zlepšení zaměstnanosti a kvalifikační úrovně v regionech. V roce 2003 bylo podpořeno 65 projektů realizovaných 58 subjekty.

Jako příklad veřejné podpory bych mohla uvést společnost TPCA (Toyota Peugeot Citroen Automobile), závod na výrobu osobních automobilů v Kolíně. Úřad posuzoval investiční pobídku na realizaci tohoto závodu.

Úřad bral v úvahu vysokou nezaměstnanost v tomto okrese a vliv investičního projektu na region. Vybudování TPCA znamenalo pro Kolín vytvoření 1600 pracovních míst a další nepřímá pracovní místa. Důsledkem investice byl přísun nových high-tech technologií, výrobních postupů a vysoké procento exportu.

Příjemce veřejné podpory splňoval znaky společnosti podnikající v automobilovém průmyslu, investice tedy mohla směřovat do vybudování nového závodu. Dále byla posuzována slučitelnost se společným trhem. Úřad rozhodl, že investiční záměr je v souladu s platnými právními předpisy.

Narušení hospodářské soutěže bylo kompenzováno výhodami plynoucí pro Českou republiku z tohoto investičního záměru. Úřad také udělil výjimku ze zákazu veřejné podpory formou investičních nabídek, a to slevou na dani z příjmu, hmotnou podporou vytváření nových pracovních míst a hmotnou podporou rekvalifikace zaměstnanců.⁴²

Veřejná podpora v roce 2004 směřovala do oblastí:

- investiční pobídky, technologická centra a strategické služby
- odpuštění zákonných plateb
- průmyslové zóny a prodej pozemků
- životní prostředí
- programy pro čerpání ze strukturálních fondů

⁴¹ Dostupné z: <http://www.compet.cz>

⁴² Výroční zpráva ÚOHS pro rok 2004, str. 68

- restrukturalizace
- kultura
- věda a výzkum
- malé a střední podniky
- cestovní ruch
- ostatní⁴³

2.5.4 Zadávání veřejných zakázek

Veřejné zakázky jsou upraveny v zákoně č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů. Veřejné zakázky jsou přezkoumávány Úřadem pro hospodářskou soutěž.

Zadávání veřejných zakázek je jedním ze základních principů jednotného trhu. Všechny firmy musejí mít možnost získat veřejné zakázky, tj. zakázky zadávané veřejnými orgány a subjekty činnými ve vodním a energetickém hospodářství, v dopravě a v telekomunikacích.⁴⁴

Veřejná zakázka je taková, která je z větší části financována veřejným zadavatelem. Jedná se zejména o zhotovení veřejně prospěšné stavby (dálnice, cesty, místní komunikace, dráhy, městské dráhy), vodárenského, plynárenského a energetického zařízení do vlastnictví České republiky nebo územního samosprávného celku. Zadavatelem může být Česká republika zastoupená ministerstvy, územní samosprávný celek, koncesionář, fyzická a právnická osoba, které byla udělena koncese, orgány Evropské unie a skupina bank jako Evropská banka, Banka pro rozvoj atd.. Koncese je rozhodnutí o poskytnutí práva zhotovit stavbu na vlastní náklady nebo zajistit její zhotovení. V průběhu koncesní doby ji na vlastní náklady provozovat, udržovat a přisvojovat výnos. Koncese se uděluje v koncesním řízení, a to na dobu provozování stavby.⁴⁵

V srpnu 2005 Úřad potvrdil uložení pokuty za špatně provedené zadání veřejné zakázky. Ředitelství silnic a dálnic je povinno zaplatit 630 000 tis. Kč za chybný postup zadání veřejné zakázky na stavbu Hraniční most na dálnici D8. Zadavatel porušil zákon tím, že špatně hodnotil nabídky v zadání veřejné zakázky. V rámci kritéria hodnocení „odborná způsobilost“ hodnotil jiné údaje, než která obsahují formuláře. Zadavatel také nezdůvodnil své rozhodnutí o výběru oné nabídky. I pokud je hodnocení subjektivní, vždy musí být rozhodnutí zdůvodněno. Pokuta byla ještě v nižší cenové relaci, protože Úřad vzal v úvahu fakt, že uchazeč nabízel nejnižší cenu.

⁴³ Výroční zpráva ÚOHS pro rok 2004, str. 69

⁴⁴ Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanky/hospodarska-soutez/pravni-upravy-eu-v-oblasti-ochrany/1000511/8193/>

⁴⁵ Dostupné z: <http://europa.eu.int/youreurope/nav/en/business/content/cz/publicprocurement/cs.html>

Druhy veřejných zakázek:

- veřejná zakázka na dodávky – koupě movitých věcí, leasing a nájem
- veřejná zakázka na práce – patří sem druhy provedených prací, např. provedení prací, projektování prací, provedení stavební práce
- veřejná zakázka na služby – široká škála služeb, jedná se např. o studie, konzultace, propagační služby, dopravní služby, údržba a opravy, finanční, výpočetní nebo právní služby
- veřejná zakázka pro veřejně prospěšné organizace – jedná se o vodu, plyn, energii, telekomunikaci a o dopravu

Mezi kritéria pro zadávání veřejných zakázek nejčastěji řadíme nejnižší nabízenou cenu a ekonomickou výhodnost nabídky. Do ekonomické výhodnosti řadíme zejména:

- cena
- termín dodávky nebo kompletace
- technická úroveň
- jakost
- estetické a funkční charakteristiky
- provozní náklady
- dodávkový servis
- technická pomoc⁴⁶

V rámci veřejné podpory funguje Public Procurement Network (PPN)⁴⁷, která by měla pomoci firmě, která má problémy při zadávání veřejných zakázek v zahraničí. Firmy se mohou setkat při výběrovém řízení v zahraničí s problémy, mohou dostat nezákonné požadavky v zadávací dokumentaci či může být nějakým způsobem jinak znevýhodňován oproti domácím dodavatelům.

Dodavatelé, kteří se cítí být diskriminováni, mohou poslat stížnost k českému soudu. Tento způsob je však velice zdlouhavý a nákladný, proto byl vytvořen rychlý a neformální systém, který by pomohl rychle řešit problémy a nedorozumění a podezření z porušení pravidel zadávání veřejné zakázky včas. PPN je síť vládních úřadů ve 30 zemích.

⁴⁶ Dostupné z: http://www.finance.cz/home/firmy/firma_v_eu/verejne_zakazky_v_eu

⁴⁷ PPN - Síť pro veřejné zakázky

2.6 Řízení u úřadu

Účastníkem řízení je ten, o jehož právech nebo povinnostech stanovených zákonem ZOHS má být v řízení rozhodnuto.⁴⁸

Návrh na zahájení správního řízení směřující proti soutěžitelům, kteří jsou účastníky dohod narušující hospodářskou soutěž nebo soutěžitelům zneužívajícím dominantní postavení nebo proti orgánům veřejné správy, popř. návrh podaný ve věcech mimo působnost tohoto zákona je podnětem k šetření, o jehož přijetí, odmítnutí či postoupení jinému orgánu Úřad písemně uvědomí navrhovatele bez vydání rozhodnutí. Úřad zahajuje řízení z vlastního podnětu, uvědomí podavatele o výsledcích šetření nebo o vydání rozhodnutí jen v případě, není – li navrhovatelem.⁴⁹

Dále všichni účastníci řízení jsou povinni označit důkazy k prokázání daných skutečností a k prokázání splněných povinností uložených Úřadem. Poté jsou soutěžitelé povinni podrobit se šetření Úřadu. Úřad je oprávněn požadovat po účastnících řízení relevantní informace a podklady a prověřovat jejich úplnost, správnost a pravdivost. Dále má oprávnění k nahlížení do obchodních knih a jiných obchodních záznamů, vstupovat na pozemky, do objektů, do místností, dopravních prostředků, popř. si mohou zjednat do těchto prostor přístup. Všechny tyto úplné, správné a pravdivé informace a podklady jsou soutěžitelé povinni poskytnout Úřadu na jeho vyžádání. Pokud soutěžitelé nevyhoví požadavkům poskytnou relevantní informace a podklady, zaměstnanci Úřadu jsou oprávněni udělit soutěžitelům pokutu.

Na návrh účastníka řízení, nebo jeví – li se to z povahy věci potřebné, Úřad nařídí ústní jednání. Úřad může k ústnímu jednání předvolat jako svědky osoby, jejichž informace mohou přispět k úplnému, skutečnému a spolehlivému zjištění stavu věci.⁵⁰

Správní řízení probíhá v několika etapách:

- charakteristika účastníka řízení
- skutková zjištění
- právní posouzení případu
- vyjádření účastníka řízení k podkladu rozhodnutí a ke způsobu jeho zjištění
- odůvodnění výše pokuty
- odůvodnění uloženého opatření k nápravě

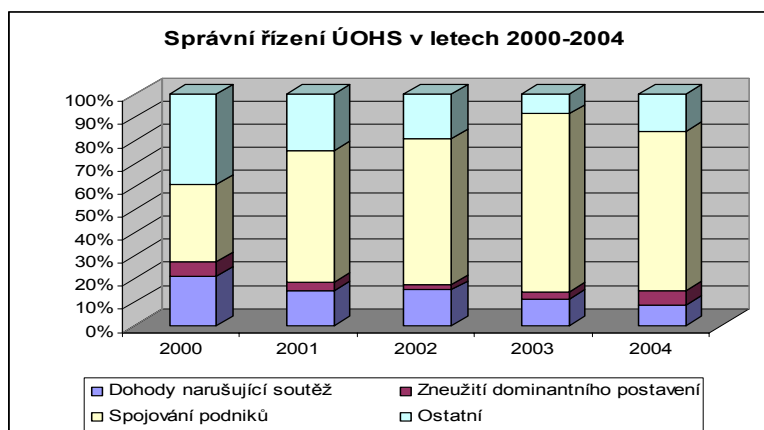
⁴⁸ Přesné znění v zákoně č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §21 odst. 1

⁴⁹ Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §21, odst. 3

⁵⁰ Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §21, odst. 9

	2000	2001	2002	2003	2004
Dohody narušující soutěž	36	36	49	35	17
Zneužití dominantního postavení	11	9	7	9	12
Spojování podniků	57	140	204	239	134
Ostatní	66	59	62	26	31
Celkem správních řízení	170	244	321	309	194
Počet žalob k soudu	2	3	7	8	9

Tabulka 2: Počet správních řízení ÚOHS v letech 2000-2004

Graf 5: Správní řízení ÚOHS v letech 2000-2004

Zdroj: <http://www.compet.cz> (výroční zpráva z roku 2004)

2.7 Pokuty a opatření k nápravě

Úřad může poskytnout pokutu tomu subjektu, který neposkytne ve stanovené lhůtě podklady a informace, nebo poskytne informace nepravdivé, neúplné nebo nesprávné, nevydá požadované obchodní knihy či jiné obchodní záznamy, neumožní provedení šetření prováděné Komisí. Tato pokuta může být stanovena do výše 300 000 Kč.

Tomu účastníku řízení, který se nedostaví k nařízenému ústnímu jednání nebo odmítne svědeckou výpověď či jinak ztěžuje řízení, se může uložit pokuta do výše 100 000 Kč.

Soutěžitelům, kteří úmyslně nebo z nedbalosti porušily zákazy (dohody narušující soutěž, zneužití dominantního postavení a fúze, která by změnila strukturu trhu) nebo neplnily závazky, se může uložit pokuta do výše 10 000 000 Kč nebo do výše 10% čistého ročního obrátu.

Za nesplnění vykonatelného rozhodnutí může ÚOHS uložit soutěžitelům pokutu do výše 1 000 000 Kč.

Pokuty mohou být ukládány opakovaně. Lze je uložit nejpozději do 3 let ode dne, kdy se o porušení zákazu či nesplnění závazku ÚOHS dozvěděl, nejpozději však do 10 let. Výnos z pokut je příjmem státního rozpočtu.⁵¹

SPOLEČNOSTI	POKUTA	DŮVOD
6 stavebních spořitelén	484 mil. Kč	Zakázaná dohoda a jednání ve vzájemné shodě – poplatky za vedení účtů, poplatky za stavební spoření
Distributoři pohonných hmot	313 mil. Kč	Jednání ve vzájemné shodě – prodejní ceny automobilového benzínu Natural 95
Delta Pékárny, a.s., Odkolek, a.s., PENAM, spol. s.r.o.	120 mil. Kč	Jednání ve vzájemné shodě – určování prodejních cen pekárenských výrobků
EASTERN SUGAR ČR, a.s., moravskoslezské cukrovary, a.s., Cukrovary TTD, a.s.	118,7 mil. Kč	Zakázaná dohoda a jednání ve vzájemné shodě – prodejní ceny cukru a rozdělení trhu s cukrem
ČESKÝ TELECOM, a.s.	90 mil. Kč	Znemožnění ostatním operátorům poskytovat koncovým uživatelům služby ADSL za srovnatelných podmínek – nepravomocné
ČESKÝ TELECOM, a.s.	81,7 mil. Kč	Zneužití dominantního postavení na trhu v poskytování telefonních služeb podnikatelským subjektům
ŠKODA AUTO, a.s.	55 mil. Kč	Zneužití dominantního postavení – uplatňování rozdílných podmínek při shodném či srovnatelném plnění
BILLA a JULIUS MEINL, a.s.	28 mil Kč a 23 mil. Kč	Dohoda o koordinaci a sladování nákupních cen zboží a obchodních podmínek vůči dodavatelům
Eurotel Praha, spol. s r.o.	48 mil. Kč	Zneužití dominantního postavení – účtování vyšších částek za minutu volání na síť Český mobil a.s. než do sítě Radiomobil
Eurotel, a.s., T-mobile, Český mobil	44 mil. Kč	Zakázané dohody
ČESKÝ TELECOM, a.s.	23 mil. Kč	Zneužití dominantního postavení na trhu – přístup k ADSL
LINDE TECHNOPLYN, a.s.	12 mil. Kč	Zneužití dominantního postavení – závazek zákazníků odebírat celkovou spotřebu technických plynů od této společnosti
SAZKA, a.s.	12 mil. Kč	Zneužití dominantního postavení – prodej losů – uplatňování nepřiměřených obchodních podmínek
10 producentů konzumních vajec	11.25 mil. Kč	Zakázaná dohoda o nepřímém určení prodejních cen konzumních vajec
Karlovarské minerální vody	101 mil. Kč	Nerespektování rozhodnutí ÚOHS o spojení soutěžitelů
AuTec Group, a.s.	9,5 mil. Kč	Zakázaná dohoda
ČEZ, a.s.	7,5 mil. Kč	Zakázaná dohoda – zákaz zpětného dovozu elektrické energie

Tabulka 3: Přehled významných případů řešených ÚOHS v letech 1999 – 2004 v oblasti ochrany hospodářské soutěže dle výše uložené pokut

Zdroj: <http://www.compet.cz> (činnost ÚOHS v letech 1999 - 2004)

⁵¹ vyňato ze zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, §22, odst. 1

Rok	Výše pokut
1996	31 209 000
1997	10 495 000
1998	1 980 000
1999	35 905 000
2000	36 350 000
2001	67 520 000
2002	455 600 000
2003	445 850 000
2004	1 236 090 000
2005	492 100 000

Tabulka 4: Celková výše pokut udělená Úřadem

Zdroj: www.compet.cz

2.8 Povinnost mlčenlivosti a zachování obchodního tajemství

Zaměstnanci či osoby v jiném vztahu k ÚOHS jsou vázáni obchodním tajemstvím, jsou povinni zachovávat mlčenlivost (a to i po skončení pracovněprávního vztahu) a ochraňovat důvěrné informace.

2.9 Společná, zmocňovací, přechodná a zrušovací ustanovení

Na závěr zákona můžeme nalézt užití správního řádu, společná, zmocňovací, přechodná, zrušovací ustanovení a účinnost.

Není-li tímto zákonem stanoveno jinak, postupuje se v řízení u Úřadu podle správního řádu, s výjimkou ustanovení o řešení rozporů mezi správním orgánem, který vede řízení, a správními orgány, které jsou dotčenými orgány, týkajících se řešení otázky, která je předmětem rozhodování, ustanovení o tom, komu lze uložit pořádkovou pokutu a do jaké výše ji lze uložit, ustanovení o zákazu změny napadeného rozhodnutí v neprospěch odvolatele, ustanovení o lhůtách pro vydání rozhodnutí, dále z ustanovení o zvláštnostech řízení o rozkladu, ustanovení o složení rozkladové komise a o možném způsobu ukončení řízení o rozkladu a dále ustanovení o účastnících řízení a ustanovení o postupu při pochybnostech, zda je někdo účastníkem řízení; ustanovení správního řádu o účastnících řízení podle zvláštního zákona se však použijí.⁵²

⁵² Zákon č. 141/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, § 25a

Výjimky udělené Úřadem podle dosavadní právní úpravy se považují za výjimky vydané podle tohoto zákona. Řízení zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadních předpisů.⁵³

Zrušují se:

1. Zákon č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže
2. Zákon č. 495/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.⁵⁴

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2001.

⁵³ Zákon č. 141/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, § 27

⁵⁴ Zákon č. 141/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, § 28

3 Mezinárodní aspekty ochrany hospodářské soutěže v České republice

Po roce 1988, kdy končila studená válka, navázalo tehdy ještě Evropské společenství oficiální vztahy s Československou socialistickou republikou. V novém demokratickém státě po roce 1992 otevřela Evropská komise své oficiální zastoupení v Praze. Zastoupení plnilo tři základní úkoly:

- spolupráce s médii
- politická spolupráce a zpravodajství
- informování veřejnosti

V rámci politické spolupráce jsou plněny úkoly týkající se ochrany hospodářské soutěže. Cílem hospodářské soutěže je zajistit nedeformovaný jednotný trh. Již od začátku bere Římská smlouva⁵⁵ v úvahu, že má-li spotřebitel užívat výhod evropské hospodářské liberalizace, je nezbytná společná politika na ochranu hospodářské soutěže. Členské země EU mají vlastní orgány, které uplatňují legislativu hospodářské soutěže dané země.⁵⁶

Evropská komise ale hlídá jednotný trh EU a šetří porušování pravidel hospodářské soutěže. Evropská komise má pravomoci v oblasti ukládání pokut, prosazování změn v oblasti spojování soutěžitelů a možnost zablokovat státní pomoc.

Hospodářská soutěž EU se týká těchto oblastí:

- zneužití dominantního postavení
- kartelové dohody mezi subjekty
- fúze a převzetí
- státní pomoc

Dne 1.5.2004 nabyla právní účinnosti úprava soutěžního práva Evropského společenství a zároveň též samý den začalo platit komunitární právo také v České republice. V podstatě lze říci, že došlo k „revoluci“ soutěžního práva.

Změna právní úpravy se odrazila především ve vyšetřovacích oprávněních Evropské komise a ÚOHS.

Změny legislativy týkající se ochrany hospodářské soutěže se nejvíce dotýkají oblastí kartelových dohod, zneužití dominantního postavení, spojování podniků a změny postupů při vyšetřování oprávněných institucí.

⁵⁵ Římské smlouvy byly založeny v roce 1958 a obsahovaly smlouvy Evropského hospodářského společenství (EHS), Společného využívání jaderné energie pro mírové účely (EUROATOM) a Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO)

⁵⁶ Dostupné z: <http://www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=49>

3.1 Spolupráce s orgány Evropské unie

V souvislosti se vstupem do Evropské unie 1.5.2004 došlo k zintenzivnění spolupráce mezi ÚOHS, Evropskou komisí a soutěžními úřady všech členských států EU. V současné době je Evropská komise oprávněna provádět šetření i ve vztahu k českým subjektům a na území České republiky. V případě fúzí platí zásada, že pokud jsou splněna kritéria notifikace⁵⁷ jak k národnímu soutěžnímu orgánu, tak ke Komisi, je případ posuzován Komisí.⁵⁸ V případě řízení o kartelových dohodách a zneužívání dominantního postavení jsou přesná pravidla rozdělení kompetencí mezi Komisí a národními soutěžními úřady. Tyto kompetence jsou vymezeny v Oznámení Komise o spolupráci v rámci sítě soutěžních orgánů.

Největší platformou pro tuto spolupráci je Evropská soutěžní síť (ECN). Česká republika nespolupracuje pouze s EU, ale také s dalšími organizacemi v oblasti hospodářské soutěže jako je OECD, ECA, ICN, WTO.⁵⁹

3.1.1 Evropská soutěžní síť ECN

Nové nařízení Rady č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy předpokládalo vytvoření tzv. Evropské soutěžní sítě ECN (European Competition Network). ECN je flexibilní síť, která nemá rozhodovací pravomoci, ale umožňuje výměnu informací jako důkazních materiálů mezi národními úřady.

Evropská soutěžní síť je složena z Evropské komise a soutěžních úřadů jednotlivých členských států. Cílem ECN je decentralizovaná aplikace komunitárních soutěžních pravidel, tzn. každý případ má být řešen tím soutěžním úřadem, který má k vyřešení případu nejlepší předpoklady a informace. Aby byla zajištěna optimální alokace případu, Úřad může případ odmítnout z důvodu šetření jiným soutěžním úřadem v rámci Evropské soutěžní sítě. Pokud dva soutěžní úřady obdržely stížnost a začaly v tomto případě jednat dle článků 81 a 82 Smlouvy o založení ES proti stejné dohodě či rozhodnutí sdružení, musí jeden ze soutěžních úřadů přerušit vlastní řízení nebo zamítnout stížnost s odůvodněním, že případem se již zabývá soutěžní úřad jiného členského státu.

Základní otázky týkající se fungování ECN byly projednány v roce 2004 za účasti předsedy ÚOHS s generálními řediteli národních soutěžních úřadů členských států a zemí

⁵⁷ Notifikace = podání oficiálního sdělení jednoho státu druhému diplomatickou cestou

⁵⁸ Nařízení Rady č. 139/2004 o kontrole spojování soutěžitel, čl. 4

⁵⁹ OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, ECA – Síť evropských soutěžních úřadů, ICN – <http://www.evropska-unie.cz/article.asp?id=49> Mezinárodní soutěžní síť, WTO – Světová obchodní organizace

Evropského sdružení volného obchodu (ESVO). Základní iniciativou Evropské komise bylo přehodnocení komunitární politiky v oblasti zneužití dominantního postavení.

3.1.2 Informovanost v rámci soutěžní sítě

Jeden z nejdůležitějších bodů spolupráce je informovanost mezi Evropskou komisí a ÚOHS při odhalování kartelových dohod a zneužívání dominantního postavení. Informace, které jsou vyměňovány mezi těmito institucemi, jsou přístupné pro ostatní národní soutěžní úřady členských států EU. Úřadu také může být poskytnuta konzultace a pomoc ze strany Evropské komise při aplikaci komunitárních soutěžních pravidel.

Při aplikaci článků 81 a 82 Smlouvy o založení ES musí ÚOHS Komisi písemně informovat o veškerých krocích, které budou podniknuty v rámci šetření. Úřad také musí informovat Komisi a poskytovat jí informace o šetření případu, shrnutí tohoto případu, o připravovaném rozhodnutí a o navrhovaném postupu ve věci rozhodnutí akceptujícího závazky soutěžitelů odstraňující protisoutěžní dopad či rozhodnutí odmítající výhody komunitární blokové výjimky. Tyto informace musí být Komisi poskytnuty 30 dní před vydáním rozhodnutí.

Spolupráce neprobíhá pouze dvoustranně mezi Evropskou komisí a ÚOHS, ale také mezi jednotlivými národními soutěžními úřady navzájem. Podle nařízení Rady č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy o založení ES, čl. 12, mají soutěžní úřady členských zemí a Komise možnost poskytovat si navzájem informace a využívat je jako důkazy jakékoliv skutkové i právní skutečnosti, a to včetně důvěrných informací.

Vyměněné informace se smějí využívat pouze jako důkazy za účelem použití článků 81 nebo 82 Smlouvy o založení ES v souvislosti s předmětem, pro který je shromáždil předávající orgán. Pokud se však ve stejném případě použije vnitrostátní právo pro hospodářskou soutěž souběžně s právem pro hospodářskou soutěž a nevede k odlišnému výsledku, mohou být informace vyměněné podle tohoto článku použity také pro uplatnění vnitrostátního práva pro hospodářskou soutěž.⁶⁰

Informace mohou být také využity jako důkazy za účelem uložení sankcí fyzickým osobám.

Informovanost mezi institucemi zahrnuje také řádné zpracování informací, které získává ÚOHS od Komise. Komise zasílá národnímu soutěžnímu úřadu kopie nejvýznamnějších

⁶⁰ Nařízení Rady č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy, čl. 12, odst. 2

dokumentů získaných při aplikaci článků 7, 8, 9, 10 a čl. 29 odst.1.⁶¹. Na žádost může být také poskytnuta kopie dalších existujících dokumentů, které jsou nezbytné pro posouzení daného případu. Komise také může poskytnout ostatní informace a dokumenty od soutěžního úřadu jiného členského státu.

3.1.3 Vyžádání informací od podniků či sdružení podniků

Komise je oprávněna vyžadovat od podniků či sdružení podniků poskytnutí informací, které slouží k odhalení a vyšetřování zakázaných kartelových dohod a zneužívání dominantního postavení. Podle dřívější úpravy (nařízení Rady č. 17/1962 k provedení článků 85 a 86 Smlouvy, čl. 11 odst. 5) procházelo vyšetřování dvoustupňovou procedurou. Nejdříve se musela podat žádost o poskytnutí informace. Pokud ale podnik požadované informace ve stanovené lhůtě neposkytl, teprve potom byla Komise oprávněna vyžádat si informace ve formě rozhodnutí. Podnik rozhodnutí musel vyhovět, jinak by mu byla uložena sankce.

Nová úprava nařízení je dle mého názoru účinnější a urychluje proces, protože podle nařízení Rady č. 1/2003 může Komise ihned rozhodnout, zda bude postupovat dvoustupňovým systémem nebo zda vydá okamžitě závazné rozhodnutí.

Povinnost podniku poskytnout informace není dle nového nařízení absolutní. Existuje omezené právo informace odepřít v souladu s legislativou komunitárních soudů. Dotčený podnik musí poskytovat faktické informace, nemusí však odpovídat na otázky, které obsahují hodnotící stanovisko.

Nejdůležitější informace pro Komisi jsou takové, které slouží k provádění komplexního šetření v rámci jednotlivých odvětvích ekonomiky a při zkoumání jednotlivých druhů dohod. Jedná se o dohody, jejichž vývoj obchodu mezi členskými státy a nehybnost cen nasvědčují omezování či zkruslování soutěže.

V případě poskytnutí nesprávných či zavádějících informací, může Komise udělit pokutu, a to do výše 1 % celkového obratu, kterého dosáhl podnik v minulém účetním období. Pokud Komise vyžaduje informace na základě rozhodnutí, může uložit pokutu za každý den prodlení ve výši 5 % průměrného denního obratu podniku dosaženého v minulém účetním období.

⁶¹ Čl. 7 – konstatování porušení článků 81 a 82, nařízení ukončení protisoutěžního chování a uložení nápravných opatření; čl. 8 – předběžná opatření; čl. 9 – přijetí závazků ze strany soutěžitelů; čl. 10 – konstatování neaplikovatelnosti článků 81 a 82 na konkrétní dohodu či chování; čl. 29 odst. 1 – odejmutí výhody blokové výjimky

3.1.4 Poskytnutí asistence při šetření Komise a ostatních soutěžních úřadů

Podle článku 22 Nařízení Rady č. 1/2003 má ÚOHS povinnost na žádost Komise provést jakékoliv šetření na místě v souladu s vnitrostátními předpisy (kontrolní pravomoci jsou uvedeny v čl. 20 a 21 Nařízení Rady č. 1/2003), které Komise považuje za nezbytné. Pracovníci ÚOHS disponují pravomocemi stanovenými českou legislativou a jsou zodpovědní za provádění kontrol. Dále ÚOHS může na území ČR provádět šetření a zjišťování dle českého soutěžního práva pro úřad jiného členského státu, zda došlo k porušení článků 81 a 82 Smlouvy o založení ES.

Pokud bude šetřit případ Komise na území České republiky, pracovníci úřadu mají povinnost na žádost Komise či na žádost Úřadu aktivně asistovat při šetření úředníkům Komise.

Pokud je důvodné podezření pro porušení článků 81 a 82 Smlouvy o založení ES, je možno nařídit provedení kontroly v dotčených podnicích či sdružení podniků. Úředníci Komise jsou oprávněny vstupovat do všech místností, na pozemky a do dopravních prostředků podniků nebo sdružení podniků. Zástupci Komise mají právo nahlížet do účetních knih a obchodních záznamů, tyto informace prověřovat, požadovat kopie nebo výpisy. Podnik je pouze oprávněn odmítnout předložení korespondence vedené se svým advokátem.

Nově se v nařízení vyskytuje možnost zapečetit provozní místnosti, knihy a podklady jakéhokoliv druhu, které se nachází v místnostech podniku po dobu nezbytně nutnou. Tato doba by neměla zpravidla přesáhnout 72 hodin.

Pokud se ale dotčený podnik nebo fyzická osoba odmítá podrobit šetření Komise, Úřad má povinnost poskytnout nezbytnou asistenci v podobě donucujících úkonů, popř. zajistit asistenci Policie ČR tak, aby bylo možné zajistit „hladký průběh“ šetření na území České republiky.⁶²

Zaměstnanci Komise a Úřadu provádějící šetření ve věcech hospodářské soutěže mají postavení veřejného činitele.⁶³ Kromě větší ochrany, která jim je tak trestním právem poskytnuta, je posílena i jejich pravomoc vyžadovat během šetření součinnost od zástupců podniků, jelikož neuposlechnutí veřejného činitele může být kvalifikováno jako přešupek.⁶⁴ Pokud by zástupce podniku i přes takovou výzvu veřejného činitele šetření neumožnil nebo ztěžoval, mohl by být zajištěn policistou.⁶⁵

⁶² Probíhá podle z. č. 283/1991 Sb., o policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, z. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, z. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁶³ ve smyslu z. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, § 89 odst. 9

⁶⁴ ve smyslu z. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, § 47 odst. 1 písm. a)

⁶⁵ ve smyslu z. č. 283/1991, o policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, § 14 odst. 1 písm. d)

Komise může provádět také výslechy jak fyzických, tak právnických osob, ale musí o nich být informován ÚOHS, zástupci ÚOHS mají možnost se výslechů účastnit. O každém šetření musí být ÚOHS včas informován a v případě rozhodnutí je Komise povinna daný problém s Úřadem předem konzultovat. Komise má povinnost poskytovat kopie požadavků na informace, které zašle soutěžitelům se sídlem v ČR, souvisícími s praktikami ovlivňující území ČR.

Do vydání nového nařízení byla Komise oprávněna vyslýchat pouze zástupce podniků v rámci místního šetření a vzhledem k nalezeným dokumentům a jejich výpovědi protokolovat. Toto ustanovení bylo poměrně nedokonalé, proto nové ustanovení vykládá oprávnění širším způsobem. Podle čl. 20 může Komise vyžadovat od všech zúčastněných osob ústní vysvětlení ke zjištěným skutečnostem nebo dokumentům, které souvisejí s předmětem šetření.

Evropská Komise je též oprávněna provádět výslech jakékoliv fyzické či právnické osoby i mimo rámec místního šetření. Dotazovaná osoba musí vydat souhlas s výslechem. Mnohdy je dobrovolná výpověď výhodou ve smyslu prominutí pokuty či vyhnutí se vlastnímu stíhání (viz. Leniency program v kapitole 2.5.1). Odmítnutí výslechu či poskytnutích nesprávných a zavádějících informací v tomto případě není postihnuto žádnou sankcí.

3.1.5 Šetření v soukromých objektech

Mezi další nové oprávnění Komise patří šetření v soukromých bytech, na soukromých pozemcích a v soukromých dopravních prostředcích. V předchozím nařízení se toto oprávnění vztahovalo pouze k šetření v daném podniku. V tomto bodě si myslím, že nové nařízení umožňuje úspěšnější nalezení obchodních podkladů, protože mnoho informací může být uschováno právě v soukromých objektech majitelů nebo vedoucích pracovníků. Pokud tedy podle článku 21 nařízení Rady č. 1/2003 existuje důvodné podezření, že účetní knihy nebo jiné obchodní záznamy mohou sloužit jako důkazní prostředky k porušení Smlouvy o založení ES čl. 81 a 82, a nacházejí se na jiných místech než v obchodních prostorách, pozemcích či dopravních prostředcích, je Komise oprávněna provádět šetření i v těchto prostorách. Zahájení šetření se koná až po vyslechnutí ÚOHS.

Abychom byli chráněni proti zneužití šetření Komisí, rozhodnutí o místním šetření nesmí být provedeno bez předchozího souhlasu vnitrostátního soudu (čl. 21). Národní soud poté prozkoumává pravost rozhodnutí Komise, a zda zamýšlená donucovací opatření nejsou svévolná a nepřiměřená. Navíc před samotným šetřením musí být zřejmé, že na šetřeném místě se dané materiály (obchodní knihy, podklady a jiné obchodní záznamy) nacházejí. Národní soud může

požadovat od Komise vysvětlení ve vztahu ke zkoumaným bodům, jejichž znalost je nezbytná k posouzení přiměřenosti zamýšleného použití donucovacích opatření.

Vstup do jiných než obchodních prostor vyvolává otázku, zda šetření v soukromých prostorách není v rozporu s ústavně garantovanými právy a svobodami. Pokud jde o nařízení Rady č. 1/2003, má toto nařízení přednost před českými právními předpisy. Právo Evropského společenství je postaveno na zásadě nadřazenosti právním řádům členských států, a to včetně ústavních zákonů.

Jiná situace nastane, pokud případ bude řešen českým ZOHS. Jde tedy o soulad stejného oprávnění ÚOHS s právy garantovanými Listinou základních práv a svobod. Ten, kdo předkládal novelu ZOHS, odvolával se ve své důvodové zprávě na čl. 12, odst. 3 Listiny⁶⁶, který umožňuje zásahy do nedotknutelnosti obydlí, pokud jsou dovoleny zákonem a jsou – li v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu práv a svobod druhých.

Protisoutěžní delikty jsou ale tak závažné, že by mohlo dojít právě k omezení lidských práv v čl. 26 odst. 1 Listiny, tzn. možnost omezení práva podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.

3.1.6 Poradní výbor pro restriktivní praktiky a dominantní postavení

Poradní výbor pro restriktivní praktiky a dominantní postavení je kompetentní v oblasti aplikace soutěžního práva v dopravě a nahradil zvláštní poradní výbory pro leteckou námořní dopravu.

Členy Poradního výboru pro jednání nad individuálními případy tvoří zástupci soutěžních úřadů členských zemí. Pokud se jedná jinak než o jednotlivých případech, může být zvolen jiný zástupce členského státu, který je odborníkem na hospodářskou soutěž. Zástupci Poradního výboru se mohou nechat v případě nepřítomnosti zastoupit jiným zástupcem z členského státu.

Jednání Poradního výboru svolává Evropská komise, kterému také předsedá. Nejméně 14 dní předem je Komise povinna obeznámit zástupce s individuálním případem a rozesílá nejdůležitější dokumenty s předběžným návrhem rozhodnutí. Pokud se ale jedná o rozhodnutí v souvislosti s předběžným opatřením, je možno zasedat už po sedmi dnech po odeslání návrhu rozhodnutí.

⁶⁶ Jiné zásluhy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých a nebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku. Pokud je obydlí užíváno také pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, mohou být takové zásahy zákonem dovoleny, též je-li nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy.

Poradní výbor ke každému předběžnému návrhu rozhodnutí individuálního případu zpracovává písemné stanovisko. Tato stanovisko musí být objasněno, pokud o to nějaký zástupce požádá. Komise by měla přihlížet k daným stanoviskům při tvorbě finálního rozhodnutí.

Komise má povinnost konzultovat jakékoliv rozhodnutí podle článků 7, 8, 9, 10, 23, 24⁶⁷ odst. 2 a 29 odst. 1. Konzultace mohou proběhnout jak ústní, tak i písemnou formou, pokud neexistují připomínky ze strany členských států. Poradní výbor je konzultován především v souvislosti s šetřením hospodářských odvětví a druhů dohod a při přípravě komunitárního soutěžního práva.

3.1.7 Spolupráce s vnitrostátními soudy

Nařízení Rady č. 1/2003 zmocňuje vnitrostátní soudy používat v plném rozsahu článku 81 a 82 Smlouvy o založení ES. Jedná se o zřízení sítě nebo databáze pro spolupráci mezi soudními orgány (či jinými veřejnými a soukromými subjekty), které jsou zodpovědné za monitorování řádného používání právních předpisů ES upravující hospodářskou soutěž jednotlivých členských států. Jednotlivé státy mezi sebou mohou šířit dokumentace, informace, rozhodnutí či vyjádření k otázkám o právních předpisech Evropského společenství, které upravují pravidla soutěžního chování.

Do této spolupráce můžeme zahrnout pořádání konferencí a seminářů na téma právních předpisů Evropského společenství, dále krátkodobé i dlouhodobé odborné vzdělávání v oblasti právních předpisů Evropského společenství upravujících hospodářskou soutěž.

3.1.8 Spolupráce s Komisí při šetření spojování soutěžitelů

Spolupráci členských států s Komisí v této oblasti upravuje nařízení Rady č.139/2004 o kontrole spojování podniků. Cílem je zajistit všechny potřebné informace pro posouzení dopadů zamýšlené fúze na společný trh. Oproti původnímu znění nařízení Rady č. 4064/1989 se rozšířilo nové nařízení o výsledch osob a místní šetření, o vyžádání informací a o oprávnění Komise v kartelových věcech.

V oblasti výsledku osob byla Komise dle starého nařízení oprávněna získávat informace od podniků nebo jednotlivců. U jednotlivců to ale bylo podmíněno tím, že osoba musela

⁶⁷ Čl. 23 – uložení pokuty, čl. 24 – uložení konečné výše periodické pokuty

kontrolovat alespoň jeden podnik, získávat kontrolu nad jiným podnikem nebo alespoň nad jeho částí. Nové nařízení toto vylučuje.

Čl. 11 odst. 7 přiznává Komisi právo na sběr informací o předmětu šetření, tedy může vyslyšet každou fyzickou nebo právnickou osobu, která souhlasí s výslechem, za účelem shromáždění informací týkajících se předmětu vyšetřování. Výslech může probíhat i ve formě telefonické nebo ve formě elektronické (např. email). Další oprávnění umožňuje Komisi získávat informace od třetích osob. Ústní výpověď se zaznamenává do protokolu a může sloužit jako důkazní prostředek při řízení o fúzích.

Místní šetření při fúzích je kopírováno šetřením o kartelových dohodách a zneužívání dominantního postavení. Komise je tedy oprávněna vstupovat do všech místností, na pozemky a do dopravních prostředků podniků nebo sdružení podniků, prověřovat obchodní knihy a jiné obchodní záznamy, pořizovat si kopie nebo výpisy z obchodních knih či jiných záznamů, zapečetit podnikatelské prostory či účetní knihy na dobu nezbytně nutnou (doba zapečetění nesmí přesáhnout 48 hodin) a žádat zaměstnance či zástupce podniků o vysvětlení skutečností týkajících se šetření. Narozdíl od nařízení Rady č. 1/2003 Komise nesmí provádět šetření na jiných než v obchodních místnostech, pozemcích a dopravních prostředcích. Místní šetření v rámci spojování soutěžitele se však využívá minimálně.

ÚOHS má povinnost na žádost Komise provést šetření, které považuje za nezbytné, přičemž pracovníci Úřadu disponují pravomocemi stanovenými českou legislativou.

V řízení jedná Komise v těsné a trvalé spolupráci s příslušnými orgány členských států, které mohou k řízení vyjádřit svoje stanovisko. Při postoupení případu příslušnému orgánu členského státu si zajišťuje informace od příslušného orgánu členského státu a umožňuje si vyjádřit své stanovisko v každém stádiu řízení až do přijetí rozhodnutí a umožní mu nahlížet do spisů.⁶⁸

Komise může postoupit šetřený případ dotčeného podniku ÚOHS za určitých podmínek, které jsou stanoveny v nařízení Rady č. 139/2004 o kontrole spojování podniků. Na žádost Komise provedou příslušné orgány členských států šetření, která Komise považují za nezbytná nebo která nařídila rozhodnutím. Pracovníci ÚOHS jsou zodpovědní za jednotlivá šetření a vykonávají své pravomoci dle vnitrostátních předpisů.

Dále v případě šetření mají pracovníci povinnost na žádost Komise nebo na vlastní žádost Úřadu aktivně asistovat při šetření úředníků Komise na území ČR.

⁶⁸ Nařízení Rady č. 139/2004 o kontrole spojování soutěžitelů, čl. 19, odst. 2

ÚOHS musí zpracovávat informace, které získá do tří dnů od Komise. Jedná se o kopie veškerých notifikací spojení podléhající nařízení Rady č. 139/2004 a rovněž kopie nejdůležitějších dokumentů získaných nebo vydaných Komisí. Na výslovnou žádost soutěžního orgánu členské země jsou poskytnuty informace týkající se oznámeného spojení.

Pro účely konzultací se zástupci členských států je vytvořen Poradní výbor pro kontrolu spojování podniků. Tento Poradní výbor je složen z jednoho či dvou zástupců soutěžních úřadů každého členského státu. Nejméně jeden ze zástupců musí mít znalosti v oblasti restriktivních praktik a dominantního postavení. Každý ze zástupců může být zastoupen v době nepřítomnosti. Konzultace probíhají na společném jednání, které svolává Komise a zároveň tomuto jednání předsedá. Spolu s pozvánkou na jednání se zasílá souhrnná zpráva o každém případě, který má být projednáván spolu s nejdůležitějšími dokumenty a návrhem opatření daného případu. Jednání nesmí být dříve jak 10 dní po rozeslání pozvánek. Poradní výbor vyjadřuje své stanovisko k návrhu rozhodnutí Komise, pokud je to nezbytné, hlasováním.⁶⁹

3.1.9 Změny vyšetřovacích oprávnění ÚOHS

Pro posouzení změn ve vyšetřovacím oprávnění ÚOHS použijeme ustanovení ZOHS § 21, odst. 5, 6, 7, 8 a subsidiárně zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. ÚOHS stejně jako Komise má kompetence vyžadovat od podniků či sdružení podniků relevantní informace a je oprávněn kontrolovat jejich správnost, úplnost a pravdivost. Žádost o informace, narozdíl od Komise, nemá charakter rozhodnutí. V případě neposkytnutí dané informace se však podnik vystavuje uložení pokuty.

ÚOHS je dále oprávněn provádět místní šetření se shodnými pravomocemi jako Komise. Na rozdíl však od práva Evropského společenství ÚOHS nerozlišuje, kdy se jedná o šetření v rámci kartelových dohod a zneužívání dominantního postavení a kdy se jedná o povolení spojování soutěžitelů. Na rozdíl od Komise má ÚOHS možnost vstupovat do privátních prostorů i v případech šetření o dopadu fúze.

Zaměstnancům ÚOHS bylo přidáno navíc oprávnění přístupu do obchodních nebo jiných než obchodních míst, popř. otevřít uzamčené skříně a schránky.

⁶⁹ Celá problematika je vymezena v nařízení Rady č. 139/2004 o kontrole spojování soutěžitelů, čl. 19

3.1.10 Neformální spolupráce

Soutěžní úřady zemí Evropské unie neformálně spolupracují v rámci platformy ECA (European Competition Authority)⁷⁰, která vytváří pracovní skupiny ke konkrétním tématům. ECA bylo založeno v Amsterdamu v roce 2001 a jedná se o spolupráci v Evropském hospodářském prostoru. ECA slouží jako neoficiální a neformální fórum pro diskusi mezi antimonopolními úřady členských států EU a EFTA⁷¹, který probíhá zejména prostřednictvím e-mailu. ECA zkvalitňuje spolupráci mezi soutěžními úřady a napomáhá k prosazování evropského i národního soutěžního práva. Mezi jednotlivými pracovními skupinami dochází k výměně informací a odborných znalostí. Pracovní skupina byla vytvořena např. pro oblast leniency programu, multijurisdikcionální fúze či pro oblast soutěže v letecké dopravě.

⁷⁰ ECA = Evropské soutěžní úřady

⁷¹ EFTA = Evropské sdružení volného obchodu

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo objasnit problematiku ochrany hospodářské soutěže, a to jak dle českého soutěžního práva, tak podle práva Evropské unie.

V prvních dvou částech jsem vysvětlovala podstatu ochrany hospodářské soutěže, proč vůbec ochrana hospodářské soutěže existuje, kdy a za jakých okolností vznikla, její právní úpravu v České republice a fungování Úřadu pro hospodářskou soutěž. Ve třetí části jsem se zabývala dělbou kompetencí mezi Evropskou komisí a Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, a to v oblasti kartelových dohod, zneužití dominantního postavení a spojování soutěžitelů.

Hospodářská soutěž včetně pravidel veřejné podpory patří k nejdůležitějším regulačním nástrojům pro fungování jak české ekonomiky, tak jednotného vnitřního trhu Evropské unie. Podílí se na odstraňování ekonomických bariér vstupu na trh a vytváření rovných podmínek pro všechny soutěžitele.

Effektivní soutěž je jedním ze základních pilířů Evropské unie, a to už od doby vzniku Evropských společenství. Ochrana hospodářské soutěže je velmi důležitá v oblasti rozvoje malého a středního podnikání a podpory zaměstnanosti. Prostřednictvím větší konkurence podporuje produktivitu práce, rychlost inovací a vede k vyšší kvalitě výrobků a služeb. Jsou uplatňovány cíle Evropské unie v podobě trvalého a udržitelného růstu, hospodářské a sociální soudržnosti, zvyšování životní úrovně občanů ČR i EU a vede k završení jednotného evropského trhu.

Jeden z důvodů, proč jsem si toto téma vybrala, byla nová právní úprava ochrany hospodářské soutěže. Po vstupu České republiky do Evropské unie, vláda ČR novelizovala zákon o ochraně hospodářské soutěže po vzoru evropské soutěžní sítě a tím došlo k velké reformě českého soutěžního práva v posledních letech.

Myslím, že přijetím obou nařízení (nařízení Rady č. 1/2003 a nařízení Rady č. 139/2004) a reformou českého soutěžního zákona byla zajištěna soutěžní práva, která budou aplikovatelná po celé Evropské unii. V budoucnu by to mělo znamenat minimalizaci rozdílů v mezi ekonomikami jednotlivých členských států.

Přínosem reformy je zcela jistě kompatibilita českého a evropského soutěžního práva a aplikace jednotných pravidel.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Dědič, J., Čech, P. Obchodní právo po vstupu ČR do EU aneb co se všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo? 2. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2000. 485 s. ISBN 80-7273-122-X
2. Eliáš, K. a kol. Kurz obchodního práva: Obecná část. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 316 s. ISBN 80-7179-012-5
3. Janků, M. Právní systém Evropských společenství, 1. vyd. Praha: Computer Press, 2002. 163 s. ISBN 80-7226-806-6
4. Právní zpravodaj: Nedělka, M., Jandová, K. Nová vyšetřovací oprávnění Evropské komise a ÚOHS v soutěžních věcech, 2004, roč. 7, s. 4-11, ISSN 1212-8694
5. Raus, D., Neruda, R. Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU. 1. vyd. Brno: CP BOOKS, a.s., 2005. 359 s. ISBN 80-251-0394-3
6. Slaný, A. a kol. Makroekonomická analýza a hospodářská politika, 1. vyd. Praha: C. H. Beck 2003. 375 s. ISBN 80-7179-738-3
7. Slaný, A., Žák, M. Hospodářská politika. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997. 271 s. ISBN 80-7179-237-3

ZÁKONY A JINÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY

8. Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů
9. Zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu na hospodářskou soutěž, ve znění pozdějších předpisů
10. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
11. Zákon č. 513/1991 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
12. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
13. Zákon č. 283/1991 Sb., o policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
14. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
15. Listina základních práv a svobod
16. Smlouva o založení Evropského společenství
17. Nařízení Rady č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy
18. Nařízení Rady č. 139/2004 o kontrole spojování soutěžitelů

INTERNÍ MATERIÁLY

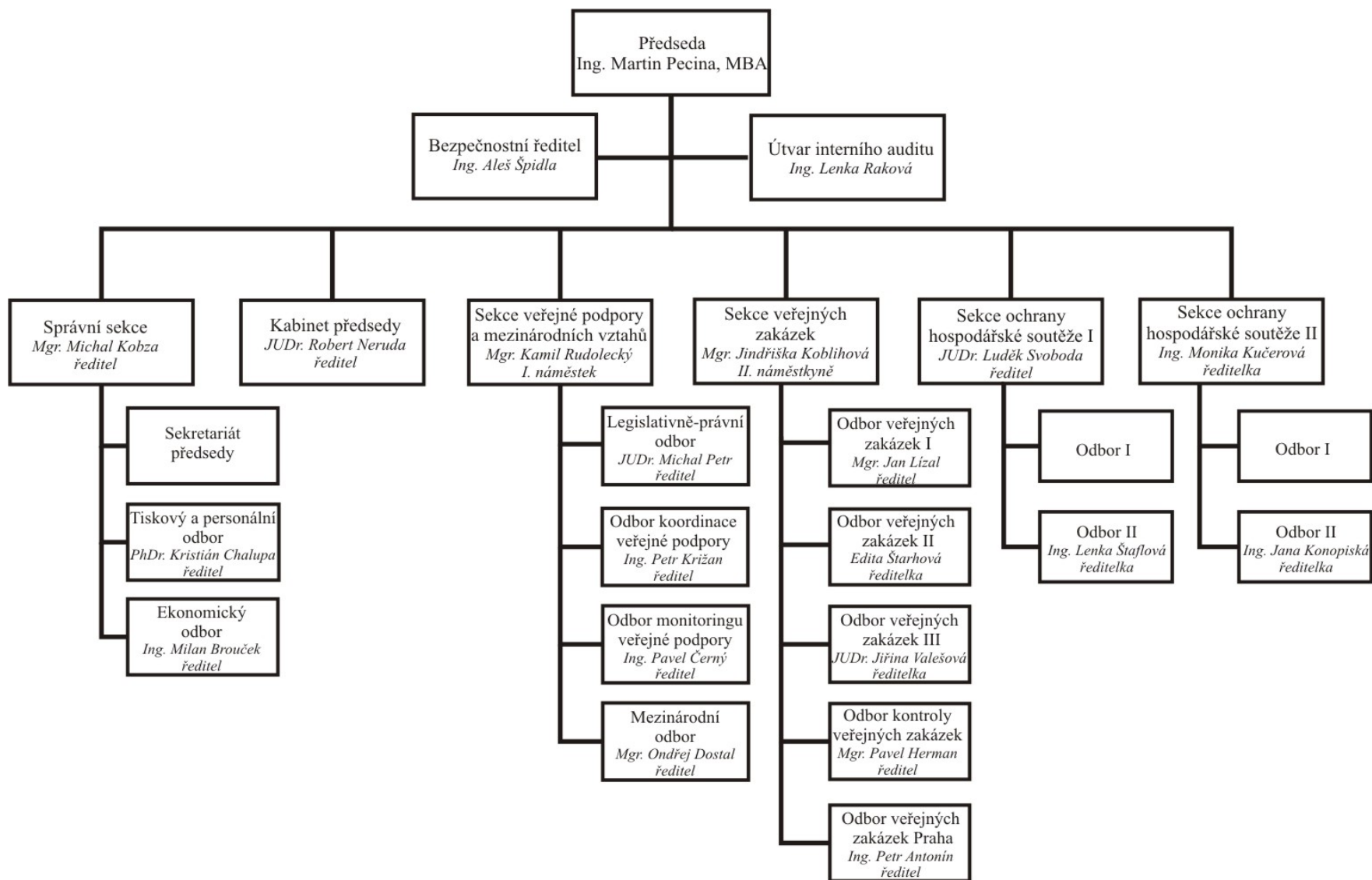
19. Výroční zpráva z roku 2002
20. Výroční zpráva z roku 2004
21. Činnost ÚOHS v letech 1994–2004
22. Informační listy z roku 2004 – 2006

INTERNETOVÉ ODKAZY

23. www.compet.cz
24. <http://business.center.cz>
25. <http://www.evropska-unie.cz>
26. <http://newexpress.cz>
27. www.novinky.cz
28. <http://www.energetik.cz>
29. <http://europa.eu.int/comm/competition>
30. www.tiscali.cz/euro

ÚDAJE PRO KNIHOVNICKOU DATABÁZI

Název práce	Ochrana hospodářské soutěže v České republice
Autor práce	Hana Lánová
Obor	Veřejná ekonomika a správa
Rok obhajoby	2006
Vedoucí práce	Mgr. Josef Sedláček
Anotace	Práce se zabývá teoretickým vymezením pojmů, historickým vývojem včetně filozofických směrů, cílů, nositelů a nástrojů ochrany hospodářské soutěže. Druhá část je věnována zákonu č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů a třetí část je zaměřena na dělbu kompetencí mezi Evropskou komisí a Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže.
Klíčová slova	Historie, koncepce, cíle, nástroje a nositele ochrany hospodářské soutěže, dohody narušující hospodářskou soutěž, zneužití dominantního postavení, dohody o sloučení podniku, Úřad, Řízení u úřadu, opatření a pokuty k nápravě, spolupráce s orgány Evropské unie

Příloha 1: Organizační struktura Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Ukazatele kapitoly 353 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v roce 2006

Souhrnné ukazatele	v tisících Kč
Příjmy celkem	0
Výdaje celkem	134 209
Průřezové ukazatele	
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci	44 544
z toho: platy zaměstnanců	43 708
Povinné pojistné placené zaměstnavatelem 1)	15 591
Převod fondu kulturních a sociálních potřeb	875
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci ve státní správě	44 544
z toho: platy zaměstnanců ve státní správě	43 708
Specifické ukazatele - příjmy	
Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace celkem	0
Specifické ukazatele – výdaje	
Výdaje na zabezpečení plnění úkolů Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže	134 209

Příloha 2: Rozpočet kapitoly 353 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

1) povinné pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění

Sazebník úhrad (příloha č. 3)

Informace jsou v souladu s § 17 zákona poskytovány za úhradu podle následujícího sazebníku.

Je-li požadováno písemné poskytnutí informací, stanoví se úhrada jako součet:

A) nákladů na vyhledání informace :

počet minut potřebných k vyhledání

a) pověřený pracovník referátu dokumentace

á 1,20 Kč/1 minuta

b) jiný pracovník Úřadu

á 1,50Kč/1 minuta

B) nákladů na pořízení kopií:

počet listů s jednostranným tiskem á 0,70 Kč/1 list

počet listů s oboustranným tiskem á 1,10 Kč/1 list

počet disket 3,5" á 18, Kč/1 disketa

V případě, že odpověď na žádost bude žadateli na základě jeho požadavku zaslána, bude toto zaslání provedeno formou tzv. dobírky a její úhrada bude žadateli vyúčtována. Pokud součet všech nákladů nepřesáhne částku 30, Kč, úhrada za poskytnutí informace se nevyměří.

Bezplatně se poskytují ústní informace.

(příloha č. 4)

Smlouva o založení Evropského společenství

HLAVA VI

SPOLEČNÁ PRAVIDLA PRO HOSPODÁŘSKOU SOUTĚŽ, DANĚ A SBLIŽOVÁNÍ PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

KAPITOLA 1

Pravidla hospodářské soutěže

Oddíl 1

Pravidla platná pro podniky

Článek 81 (bývalý článek 85)

1. Se společným trhem jsou neslučitelné, a proto zakázané, veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na společném trhu, zejména ty, které

- a) přímo nebo nepřímo určují nákupní nebo prodejní ceny anebo jiné obchodní podmínky;
- b) omezují nebo kontrolují výrobu, odbyt, technický rozvoj nebo investice;
- c) rozdělují trhy nebo zdroje zásobování;
- d) uplatňují vůči obchodním partnerům rozdílné podmínky při plnění stejné povahy, čímž jsou někteří partneři znevýhodněni v hospodářské soutěži;
- e) podmiňují uzavření smluv tím, že druhá strana přijme další plnění, která ani věcně, ani podle obchodních zvyklostí s předmětem těchto smluv nesouvisejí.

2. Dohody nebo rozhodnutí zakázané podle tohoto článku jsou neplatné od počátku.

3. Odstavec 1 však může být prohlášen za neúčinný pro:

- dohody nebo kategorie dohod mezi podniky,
- rozhodnutí nebo kategorie rozhodnutí sdružení podniků a

- jednání ve vzájemné shodě nebo jejich kategorie,

které přispívají ke zlepšení výroby nebo distribuce výrobků anebo k podpoře technického či hospodářského pokroku, přičemž vyhrazují spotřebitelům přiměřený podíl na výhodách z toho vyplývajících, a které

- a) neukládají příslušným podnikům omezení, jež nejsou k dosažení těchto cílů nezbytná;
- b) neumožňují těmto podnikům vyloučit hospodářskou soutěž ve vztahu k podstatné části výrobků tímto dotčených.

Článek 82 (bývalý článek 86)

Se společným trhem je neslučitelné, a proto zakázané, pokud to může ovlivnit obchod mezi členskými státy, aby jeden nebo více podniků zneužívaly dominantního postavení na společném trhu nebo jeho podstatné části.

Takové zneužívání může zejména spočívat:

- a) v přímém nebo nepřímém vynucování nepřiměřených nákupních nebo prodejních cen anebo jiných nerovných obchodních podmínek;
- b) v omezování výroby, odbytu nebo technického vývoje na úkor spotřebitelů;
- c) v uplatňování rozdílných podmínek vůči obchodním partnerům při plnění stejné povahy, čímž jsou někteří partneři znevýhodňováni v hospodářské soutěži;
- d) v podmiňování uzavření smluv tím, že druhá strana přijme další plnění, která ani věcně, ani podle obchodních zvyklostí s předmětem těchto smluv nesouvisejí.

Článek 83 (bývalý článek 87)

1. Nařízení nebo směrnice potřebné k provedení zásad uvedených v člancích 81 a 82 přijímá Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem kvalifikovanou většinou.

2. Cílem předpisů uvedených v odstavci 1 je zejména:

- a) zajistit dodržování zákazů uvedených v čl. 81 odst. 1 a v článku 82 stanovením pokut a penále;
- b) určit prováděcí pravidla k čl. 81 odst. 3 s přihlédnutím k nutnosti zajistit účinný dozor při co největším zjednodušení správní kontroly;

- c) podrobněji vymezit v případě potřeby rozsah uplatňování článků 81 a 82 v jednotlivých hospodářských odvětvích;
- d) vymezit úlohy Komise a Soudního dvora při provádění ustanovení uvedených v tomto odstavci;
- e) vymezit poměr mezi vnitrostátními právními předpisy na jedné straně a ustanoveními tohoto oddílu nebo předpisy přijatými na základě tohoto článku na straně druhé.

Článek 84 (bývalý článek 88)

Dokud nenabudou platnosti předpisy vydané podle článku 83, rozhodují o přípustnosti dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě a o zneužívání dominantního postavení na společném trhu orgány členských států v souladu s vnitrostátními právními předpisy a s ustanoveními článku 81, zejména odstavce 3, a článku 82.

Článek 85 (bývalý článek 89)

1. Aniž je dotčen článek 84, dbá Komise na provádění zásad vytyčených v člancích 81 a 82. Na žádost členského státu nebo z úřední povinnosti a v součinnosti s příslušnými orgány členských států, které jí budou nápomocny, vyšetřuje případy domnělého porušení uvedených zásad. Zjistí-li, že k porušení došlo, navrhne prostředky vhodné k jeho odstranění.
2. Trvá-li porušení i nadále, Komise konstatuje porušení zásad zdůvodněným rozhodnutím. Komise může své rozhodnutí zveřejnit a zmocnit členské státy, aby přijaly potřebná opatření k nápravě, jejichž podmínky a podrobnosti Komise určí.

Článek 86 (bývalý článek 90)

1. Pokud jde o podniky veřejného práva a podniky, kterým členské státy přiznávají zvláštní nebo výlučná práva, tyto státy nepřijmou ani neponechají v platnosti opatření odporující pravidlům této smlouvy, zejména pravidlům stanoveným v člancích 12 a 81 až 89.
2. Podniky pověřené poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu nebo ty, které mají povahu fiskálního monopolu, podléhají pravidlům obsaženým v této smlouvě, zejména pravidlům hospodářské soutěže, pokud uplatnění těchto pravidel nebrání právně nebo fakticky plnění zvláštních úkolů, které jim byly svěřeny. Rozvoj obchodu nesmí být dotčen v míře, která by byla v rozporu se zájmem Společenství.

3. Komise dohlíží na provádění tohoto článku a vydává podle potřeby členským státům potřebné směrnice a rozhodnutí.

Oddíl 2

Státní podpory

Článek 87 (bývalý článek 92)

1. Podpory poskytované v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, jsou, pokud ovlivňují obchod mezi členskými státy, neslučitelné se společným trhem, nestanoví-li tato smlouva jinak.

2. Se společným trhem jsou slučitelné:

- a) podpory sociální povahy poskytované individuálním spotřebitelům za podmínky, že se poskytují bez diskriminace na základě původu výrobků;
- b) podpory určené k náhradě škod způsobených přírodními pohromami nebo jinými mimořádnými událostmi;
- c) podpory poskytované hospodářství určitých oblastí Spolkové republiky Německo postižených rozdělením Německa, pokud jsou potřebné k vyrovnání hospodářských znevýhodnění způsobených tímto rozdělením.

3. Za slučitelné se společným trhem mohou být považovány:

- a) podpory, které mají napomáhat hospodářskému rozvoji oblastí s mimořádně nízkou životní úrovní nebo s vysokou nezaměstnaností;
- b) podpory, které mají napomoci uskutečnění některého významného projektu společného evropského zájmu anebo napravit vážnou poruchu v hospodářství některého členského státu;
- c) podpory, které mají usnadnit rozvoj určitých hospodářských činností nebo hospodářských oblastí,
pokud nemění podmínky obchodu v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem;
- d) podpory určené na pomoc kultuře a zachování kulturního dědictví, jestliže neovlivní podmínky obchodu a hospodářské soutěže ve Společenství v míře odporující společnému zájmu;

e) jiné kategorie podpor, které určí Rada na návrh Komise rozhodnutím přijatým kvalifikovanou většinou.

Článek 88 (bývalý článek 93)

1. Komise ve spolupráci s členskými státy zkoumá průběžně režimy podpor existující v těchto státech. Navrhuje jim vhodná opatření, která vyžaduje postupný rozvoj nebo fungování společného trhu.
2. Zjistí-li Komise poté, co vyzvala zúčastněné strany k podání připomínek, že podpora poskytovaná některým státem nebo ze státních prostředků není slučitelná se společným trhem podle článku 87 nebo že je zneužívána, rozhodne, že dotyčný stát ve lhůtě stanovené Komisí takovou podporu zruší nebo upraví.

Nepodrobí-li se dotyčný stát tomuto rozhodnutí ve stanovené lhůtě, může Komise nebo jiný zainteresovaný stát, odchylně od článků 226 a 227, předložit věc přímo Soudnímu dvoru.

Rada může na žádost členského státu jednomyslně rozhodnout, že podpora, kterou tento stát poskytuje nebo hodlá poskytnout, má být odchylně od článku 87 nebo nařízení podle článku 89 považována za slučitelnou se společným trhem, odůvodňují-li takové rozhodnutí mimořádné okolnosti. Zahájila-li již Komise ve věci této podpory řízení podle prvního pododstavce tohoto odstavce, bude podáním žádosti příslušného státu Radě uvedené řízení pozastaveno až do vyjádření Rady.

Nevyjádří-li se však Rada do tří měsíců po podání této žádosti, rozhodne věc Komise.

3. Komise musí být včas informována o záměrech poskytnout nebo upravit podpory, aby mohla podat svá vyjádření. Má-li za to, že takový záměr není s ohledem na článek 87 slučitelný se společným trhem, zahájí neprodleně řízení podle odstavce 2. Dotyčný členský stát neprovede zamýšlená opatření, dokud Komise v tomto řízení nepřijme konečné rozhodnutí.

Článek 89 (bývalý článek 94)

Rada může na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem kvalifikovanou většinou přijímat veškerá potřebná prováděcí nařízení k článkům 87 a 88, a zejména stanovit podmínky, za nichž se použije čl. 88 odst. 3, jakož i vymezovat druhy podpor, které jsou vyňaty z tohoto řízení.